

Els Gossos Pigall

DEONTOLOGIA I MEDICINA LEGAL

Eduard Anadón Camara [1176711]
Annaïs Carbajal Brossa [1175511]
Eulàlia González Guardia [1173166]

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	2
HISTÒRIA DELS GOSSOS PIGALL	4
RACES DELS GOSSOS D'ASSISTÈNCIA	5
TIPUS DE GOSSOS D'ASSISTÈNCIA	8
ESCOLES D'ENSINISTRAMENT A ESPANYA	9
PROCÉS DE FORMACIÓ DEL GOS PIGALL	10
COM ACTUAR DAVANT LA PRESENCIA D'UN GOS GUIA	16
L'OBTENCIÓ D'UN GOS PIGALL	17
ASSOCIACIONS D'USUARIS DE GOSSOS PIGALL	22
LEGISLACIÓ ESPANYOLA	24
REAL DECRET	27
ORDRE PRESIDENCIAL	29
LEGISLACIÓ CCATALANA	34
INSTRUCCIÓ DE LA DGT	62
NORMATIVA INTERNA DE LA ONCE	63
ENTREVISTA	64
CONCLUSIÓ	68
BIBLIOGRAFIA	
ANNEXES	

INTRODUCCIÓ

Des de que el gos neix fins que es converteix en la mirada de l'amo assignat, hi ha un llarg procés en què intervenen famílies d'acollida i instructors d'entrenament. Quan el gos neix es lliura a famílies col·laboradores, que se'n fan càrrec durant un temps per a que s'habitui als humans. Quan se'ls retira de les famílies, passa a l'escola de la Fundació ONCE del Gos Guia on realitzen l'entrenament, amb una durada al voltant d'un any, per aprendre a guiar al futur usuari.

L'usuari també ha de reunir una sèrie de característiques i requisits per a una compenetració perfecta amb el gos guia. No tots necessiten o valen per disposar d'aquest servei pel que se solen realitzar una sèrie d'informes mèdics, psicològics i sobre la mobilitat de l'usuari sol·licitant. El procés de concessió del gos guia ve estipulat per una sèrie de normatives de l'ONCE. Un dels requisits principals és que aquestes persones tinguin fet un programa de rehabilitació, és a dir, que sàpiguen utilitzar un bastó blanc. A partir d'aquí es fan unes valoracions a nivell social, psicològic, mèdic i de mobilitat on es valora el grau d'autonomia.

Aquest treball conté informació de tot el procés de formació del gos pigall, des del seu naixement, procés d'adaptació a la societat, ensinistrament i finalització del seu treball, així com també de tot el que envolta i afecta tant a la vida de l'usuari com a la del animal. A més, s'hi pot trobar la història sobre el gos pigall i la legislació, dos apartats sense relació aparent que permeten al lector adonar-se sobre el gran canvi que ha experimentat, i que encara avui està experimentant la societat vers el gos pigall com a assistent d'un deficient visual.

HISTÒRIA DELS GOSSOS PIGALL

Des del segle 18, les persones amb pèrdua de visió han utilitzat els gossos per a millorar la seva mobilitat. El moment en la història en el que es va iniciar la pràctica d'entrenar gossos per aquesta finalitat va ser a la 1ª Guerra Mundial. La primera escola en què s'ensinistraven gossos dirigits a persones cegues es trobava a Potsdam, Alemanya, per a servir als veterans de guerra que havien perdut la vista. La Dorothy Harrison Eutis, una criadora de Pastors Alemanys que vivia a Suïssa va sentir parlar de l'escola i la va visitar. El 5 de novembre de l'any 1927 la Sra. Eutis va publicar un article al '*The Saturday Evening Post*' descrivint la seva visita i introduint a la resta de la societat el concepte de gossos guia. En Morris Frank, un senyor cec, va llegir l'experiència que la Sra. Eutis havia publicat al diari i hi va contactar, per tal d'intentar aconseguir un gos guia que li conferís la independència que li mancava. Així doncs, la Sra. Eutis va ensinistrar la Buddy, una femella de Pastor Alemany, per al Sr. Frank.

Un cop amb la Buddy, el Sr. Frank va treballar per tal d'establir la primera escola de gossos guia a Nashville, Tennessee. El dia 29 de gener de 1929 ho va aconseguir, i li va posar el nom de '*The seeing eye*', '*Els ulls que hi veuen*'.

Avui en dia podem trobar escoles d'ensinistrament d'aquest tipus a gairebé tots els països desenvolupats. The Guide Dogs for the Blind Association té 35 escoles associades d'arreu del món i és responsable de més de 7.500 gossos.

A l'Estat espanyol els primers gossos guia, van arribar provinents de l'escola de Rochester, l'any 1963. El primer centre d'ensinistrament es va crear a Sant Joan (Mallorca), amb el patrocini de General Òptica, que va funcionar fins al 1987. L'any 1991 la Fundación Once del Perro Guia (FOPG) va crear una nova escola a Madrid, seguint les tècniques apreses per l'escola anglesa de la 'The Guide Dogs for the Blind Association' (GDBA).

RACES DELS GOSSOS D'ASSISTÈNCIA

Tot i que en el cas dels gossos guia dirigits a persones invidents hi ha certes races predilectes, dins del grup de gossos d'assistència s'inclouen els gossos de qualsevol raça que presentin els seus serveis i ajudes a una persona amb discapacitat física, sensorial o cognitiva.

Per tal de seleccionar una raça, es valora l'estat de salut dels progenitors així, l'absència de problemes congènits o heretables, el caràcter, la mida, el pelatge, el grau de dominància, concentració, motivitat, aprenentatge i agressivitat.

Les races de gossos que s'utilitzen en el Centre d'ensinistrament de la Fundació ONCE del gos guia, han estat seleccionades pels excel·lents resultats que han mostrat durant els pasats quasi 70 anys en les diferents escoles establertes arreu del món.

Les tres races que s'utilitzen principalment són el Golden Retriever, el Labrador Retriever i el Pastor Alemany. En alguns casos també es poden utilitzar encreuaments d'aquestes races, tot i que s'ha de fer una bona selecció en aquests casos.

Tot i així, tots els animals que pertanyen a aquestes races no són exemplars útils per a convertir-se en gossos guia. Aquest fet, existeix un llarg procés de selecció i aprenentatge dels gossos, ja des de que són cadells.

Hem de tenir en compte que es segueix investigant en les aptituds que tenen altres races de gossos per tal de poder introduir-les com a noves races de gos guia.

> Labrador Retriever:

Es tracta d'un gos 'cobrador' procedent de Terranova (Canadà). Els mariners i caçadors van creuar a aquestos gossos, amants de l'aigua, amb els cobradores anglesos del moment, arribant per primer vegada al Regne Unit l'any 1820.

Són utilitzats com a gossos de caça, ajudants de pastura i són molt apreciats pel seu excel·lent caràcter a l'hora de conviure en entorns familiars i nens.

És la raça més utilitzada com a gos guia, essent la més intel·ligent de les tres races principalment usades per aquesta finalitat. També es valora per la seva gran sociabilitat i adaptabilitat a diferents situacions i entorns. Tot i així, acostumen a ser

animals que es distreuen fàcilment amb estímuls alimentaris (són molt golafres i acostumen a tenir problemes d'obesitat).

> Golden Retriever:

També es tracta d'un gos 'cobrador' que va arribar al Regne Unit sobre el 1850. També es creu que procedeixen de les illes de Terranova (Canadà).

Es tracta d'una raça activa i enrgètica, amb una forta personalitat, que els fa ser uns gossos molt segurs d'ells mateixos i molt adaptables el medi que els envolta.

Són bons gossos per a viure en família i són molt carinyosos amb els nens. Són molt receptius, i de vegades, una mica obstinats quan no els hi agrada alguna feina, però aprenen molt bé i treballen a gust amb les persones.

> Pastor Alemany:

Raça de gossos pastors que van apareixer a finals del segle XIX, apareixent el seu estàndard racial el 1899. Prové de l'encreuament de races que ja s'han extingit en l'actualitat.

Es consideren animals de gran capacitat d'adaptació i aptitud pel treball, podent realitzar les activitats per a les quals ha estat ensinistrat en qualsevol tipus de condició climàtica.

Presenten una gran predisposició per l'aprenentatge, a més de presentar un caràcter noble, equilibrat, una gran intel·ligència i valentia, que fan que els gossos d'aquesta raça siguin altament versàtils i aptes per a dur a terme tasques molt diverses.

La selecció dels animals que es dedicaran a ser gossos d'assistència comença per la base, fent una bona selecció dels mascles i femelles de cria. En el departament de cria se seleccionen els exemplars més aptes com a futurs reproductors i la recerca d'aquests no és sempre fàcil. Per començar el candidat a reproductor és sotmès a exigents proves de caràcter i, per descomptat, davant el més mínim signe

d'agressivitat, serà rebutjat. A continuació un exhaustiu examen veterinari ens garantirà que el gos està lliure de malalties que puguin ser transmissibles als seus descendents i per descomptat, els caràcters morfològics dels animals.

Requisits que ha de complir un futur reproductor de l'escola:

- + Han de ser gossos de les races citades anteriorment, amb acreditació de pedigree de puresa.
- + Edat: de 2 a 4 anys.

Proves veterinàries:

- + Cartilla oficial de vacunació antirràbica actualitzada.
- + Estudi radiològic de cadera, colzes i hombros. Han d'estar lliures de displàsis i signes d'artrosi.
- + Ecocardiografia NORMAL
- + Exàmen oftalmològic NORMAL
- + Anàlisi sanguini: valors normals per a la raça, sexe i edat. Sense al·lèrgies conegudes.

Tothom que tingui animals que compleixin aquestes característiques es poden posar en contacte amb l'ONCE per tal de ser evaluats i ser inclosos com a reproductors en aquest programa.

TIPUS DE GOSSOS D'ASSISTÈNCIA

Els gossos d'assistència s'han utilitzat de forma històrica per individus amb mobilitat limitada per causes com la ceguesa, paraplegia, tetraplegia, o persones que necessiten dispositius d'assistència a la mobilitat com ara bastons o caminadors.

L'ensinistrament de gossos d'assistència es duu a terme per a ajudar a persones amb patologies o discapacitats molt variades, que inclouen la sordesa, problemes de columna vertebral, problemes cerebrals, atacs de cor, pèrdues visuals o auditives progressives, esclerosi múltiple, distròfia muscular, espina bífida, problemes convulsius i epilèpsia, malalties cardiopulmonars, malalties artero-vasculars, diabetis i discapacitats psiquiàtriques.

Les categories més comuns de gossos d'assistència són:

> Gos guia o gos pigall: són els que estudiem en aquest treball. Ajuden a les persones amb pèrdua de visió, guiant a les persones per tal de superar obstacles físics i ajudar-les a l'hora de trobar seient, creuar carrers, entrar i sortir de llocs tancats, utilitzar ascensors i escales, etc.

> Gos de servei: ajuden als discapacitats físics a l'hora de portar coses, obrir portes, apretar botons, etc. Ajuden a les persones afectades a caminar, equilibrar-se, vestir-se, estirar la cadira de rodes i ajudar en les tasques bàsiques de casa (posar i treure la roba de la rentadora/assecadora).

> Gossos d'assistència per a discapacitats auditius: ajuden a les persones amb pèrdua d'audició davant de la presència de sons específics com ara el timbre de la porta, telèfons, nens que ploren, alarmes, altres persones, despertadors, sensors, cops a la porta, o alarmes de fum i foc.

> Gossos d'assistència a malalties: responen a condicions mèdiques de la persona a la que vigilen, actuant davant d'atacs de cor, caigudes, coma diabètic, epilèpsia, atac de pànic, atac d'ansietat, estrès post-traumàtic i convulsions. Aquests gossos poden 'prevenir' el problema o 'actuar' d'una forma pre-establerta davant de la situació problemàtica.

Totes les persones que gaudeixen de la tinença d'un d'aquest tipus de gos d'assistència ha de reconèixer legalment el seu grau de discapacitat, així com tenir al dia els papers que acrediten que el seu gos és un gos d'assistència.

ESCOLES D'ENSINISTRAMENT A ESPANYA

Els primers gossos pigall reconeguts a Espanya varen arribar el 1963, provinents de l'escola nord-americana de Rochester, Detroit. Actualment hi ha 1000 persones al nostre país amb discapacitat visual que són usuaris dels gossos pigall. La majoria d'aquests animals estan graduats per l'escola de la ONCE (Fundación ONCE del perro-guía) i d'altres procedeixen de l'escola nord-americana mencionada anteriorment, anomenada "Leader Dogs For The Blind". Anualment la FOPG gradua 100 nous gossos, i amb l'ajuda de l'escola americana, que proporciona 24 gossos més aproximadament, cada any 124 persones més poden gaudir d'aquesta gran ajuda.

No tothom pot ser instructor de gossos pigall. Per a ser instructor de gos pigall únicament cal tenir la formació específica, però avui en dia, a Espanya, només es poden adquirir els coneixements a la Fundació ONCE a nivell intern, de manera que de cara al exterior no es realitza cap curs. Així doncs, aquesta és la única escola reconeguda a Espanya, amb l'ajuda de l'escola de Rochester.

Tot i així tothom pot col·laborar, ja que es pot formar part del programa de socialització de cadell. És necessari que en el futur el gos pigall tingui el màxim nivell d'integració social, per a aconseguir-ho el cadell ha de créixer en una família, i no en una residència canina. Un cop presentada la sol·licitud per a dur a terme el procés, la ONCE decideix si la família voluntària reuneix les condicions que necessita el cadell (no estar més de 2 hores al dia sol, viure al interior de la casa, entrar a les tendes, transports públics, etc.). Entreguen el cadell amb 7 setmanes de vida després d'haver passat un test inicial. Als 8 mesos se li fa un reconeixement veterinari complet per a detectar possibles malalties. Si passa la prova, el gos continua amb la família. Tot el procés de socialització està supervisat pels tècnics de la ONCE i el cost que pugui ocasionar el cadell és assumit per la Fundació. Quan l'animal arriba als 12 mesos ingressa a la Fundació. Tot i així, només es pot formar part del programa si es viu a Madrid o en zones properes, ja que és la única manera possible de poder fer el seguiment del futur gos pigall.

PROCÉS DE FORMACIÓ D'UN GOS PIGALL

La formació d'un gos pigall inclou moltes activitats: la cria, la socialització i la casa d'acollida, l'ensinistrament, l'educació dels futurs propietaris, l'entrega del gos, el reallotjament i la jubilació. A continuació parlarem més detalladament de cada una d'aquestes etapes.

A Espanya els gossos guia provenen d'un criador propi de la Fundació ONCE, on es mantenen les races i les línies de sang que presenten un correcte equilibri temperamental.

Com ja hem dit, les principals races utilitzades són : el Labrador, el Golden Retriever i el pastor Alemany. Aquestes races tenen unes característiques especials que fan que siguin adients per fer la feina de gos guia: són de caràcter dòcil, fàcilment ensinistrables i no mostren cap conducta atàvica que pugui pertorbar el bon desenvolupament de la seva feina. Sense timidesa ni covardia, demostren seguretat en front de situacions estranyes i imprevisibles i la suficient agilitat mental com per atènyer-se i adaptar-se a la situació en que es troben.

Els trets referents al caràcter que ha de tenir un gos guia són:

- Ganes de treballar amb l'home.
- Alta responsabilitat: l'animal respon amb un alt grau d'interès.
- Persistència: esforç i vigor en el desenvolupament de les tasques que se li demanen.
- Iniciativa: capacitat resolutiva.
- Adaptabilitat: gran capacitat d'adaptació als canvis de l'entorn.
- Instint de conservació, protecció.

Pel que fa al sexe de l'animal no hi ha cap tipus de predilecció, ja que ambdós sexes posseeixen les mateixes aptituds i qualitats per desenvolupar aquesta tasca.

De les 7 setmanes als 12 mesos:

El gos neix al criador i a les 7 setmanes és entregat a una casa d'acollida. A partir d'aquest moment cada cadell viurà amb un voluntari que, amb l'assessorament i recolzament d'un supervisor, el cuida fins a les 12-14 mesos d'edat. És en aquest moment quan aprendrà

l'obediència bàsica: asseure's, estar quiet, venir quan el criden , caminar amb la

corretja (al costat esquerre i sense excessiva tensió), etc. També és molt important que durant aquesta etapa el cadell s'acostumi a ambients diferents com el centre de la ciutat, carrers tranquils, el transport públic, diversos sons i olors que puguin sorgir a la vida quotidiana.

Es considera que el període més important de socialització està comprès entre la tercera i la setzena setmana de vida, i que és en aquest període quan es definirà el seu comportament amb els humans i animals. Per aquest motiu és molt important que la família d'acollida reuneixi una sèrie de característiques i es comprometi a complir amb el programa.

Els requisits que ha de complir una família adoptant són:

- Assegurar que el gos mai estarà sol més de dues hores seguides.
- Disposar de temps lliure per estar amb el cadell i poder portar-lo al centre si és necessari per temes veterinaris o educatius.
- Firmar un contracte compromentent-se a educar el cadell segons les instruccions rebudes i tornar-lo al centre quan sigui el moment per continuar el seu període d'entrenament.
- Ensenyar-lo a ser un gos net, educat i afectuós.
- El gos ha d'acompanyar, de manera habitual, a la família a les seves activitats més freqüents. L'animal s'ha d'acostumar a entrar a les botigues, grans magatzems, cines i transport públic (la llei reconeix i empara el dret dels futurs gossos guia. Porten una xapa identificativa).

Un cop vençut l'any d'edat, el gos ha de tornar al centre per tal de començar el seu entrenament. Es considera de que ha de saber les ordres bàsiques, estar correctament socialitzat i habituat a fer tota mena d'activitats amb el humans, i a tot tipus d'ambients diferents.

Dels 12 als 18 mesos:

Quan tornen al centre comencen l'ensinistrament avançat, per tal d'adquirir tots els conceptes necessaris per desenvolupar la tasca de gos guia.

Els conceptes de base que es realitzen per preparar un gos guia són:

1. Ús de l'arnés.

És indispensable per la seva feina, ja que és el mitjà de comunicació entre el gos i el seu amo. L'invident sent a través de l'arnés els moviments del gos guia.

Normalment el gos es situa a l'esquerra de la persona, aproximadament tres quartes parts del seu cos per davant d'aquesta, per tal de que hi hagi un temps de reacció que permeti a la persona

que el maneja donar-se compte dels moviments del gos i reaccionar de manera adequada en front de qualsevol canvi de direcció o parada inesperada.

La nansa de l'arnés és metàl·lica, de longitud variable adaptada a cada persona perquè pugui adoptar una posició correcta. És necessari que hi hagi una tensió entre el gos i la persona que el maneja, que varia segons cada cas.

2. Principi de la línia recta.

S'ha tenir en compte que és la persona la que maneja el gos i la responsable de la seva orientació i que no s'ha de basar en la capacitat del gos per aconseguir l'objectiu desitjat.

Una de les característiques de la mobilitat amb gos guia és que la persona cega no té contacte físic amb l'entorn, s'eliminen les referències tàctils que pot tenir amb el bastó i ha d'utilitzar les referències auditives o canvis de superfície per poder determinar la seva situació a l'entorn. Els únics punts de referència i orientació que es mantenen estables són el trànsit, les voreres, els sons, les olors... És per aquest motiu que s'entrenen els gossos guia seguint el principi de la línia recta, per facilitar la mobilitat independent i segur de l'invident. El gos respondrà a les ordres de direcció de la persona i una vegada presa la direcció indicada mantindrà una línia recta fins a rebre una nova ordre o fins que hagi de desviar-se o parar-se degut a influències ambientals. Quan caminen per una vorera es mantindran sempre pel centre.

3. Treball amb les voreres.

Les voreres poden resultar perilloses per una persona cega, per això el gos ha de marcar la seva presència mitjançant un apropament positiu. Ho fa parant-se i la persona ha de prendre la decisió de quin desplaçament seguir. Quan es tracta de graons o escales el gos farà el mateix, es parará a la base si les escales són de baixada o amb dues potes sobre el primer graó si són de pujada.

4. Treball amb els obstacles.

El gos sempre ha de donar espai suficient a la persona cega per tal de que no s'hi entrebanqui, ha de ser conscient de la posició i la mida de la persona que el maneja en relació a si mateix. Durant l'entrenament el gos aprèn a acceptar que la persona a través de l'arnés és com una extensió del seu propi cos.

Una part molt important de l'entrenament és que aprengui a desobeir intel·ligentment, és a dir que aprendrà que és millor desobeir que ocasionar un possible accident al seu amo. Aquesta desobediència intel·ligent vindrà provocada pel respecte i fidelitat cap al seu amo.

En el cas de que l'obstacle obstrueixi totalment el pas, el gos ha de guiar a la persona cap al costat de la vorera, parar-se i esperar instruccions per baixar i un cop superat l'obstacle tornar de nou a la vorera.

També aprenen a esquivar obstacles penjants, encara que per la seva estatura no l'afectin directament, com podrien ser branques, cables, tubs, amb els quals l'invident podria donar-se un cop.

5. El trànsit.

Aquest és el punt potencialment més perillós del desplaçament. El gos s'entrena ensenyant-li accions específiques que ha de realitzar en situacions de trànsit habituals, com per exemple:

- Davant la presència de trànsit a prop, ha d'ignorar l'ordre d'avançar i romandre a la vorera.
- Davant la presència de trànsit llunyà s'ha d'esperar fins que els vehicles hagin passat o es parin de manera segura.

Malgrat tot, la capacitat del gos per afrontar les condicions del trànsit és limitada i serà sempre el guia el que determinarà quan s'ha de creuar.

6. Transports públics.

El gos aprendrà a pujar als transports públics, buscar un seient buit i quedar-se quiet, trobar portes i escales, etc.

Quan han après tots aquests punts, s'exposa el gos a diferents situacions, cada vegada més difícils, que ell ha de resoldre per si sol.

Al final de l'aprenentatge l'ensinistrador treballa amb els ulls tapats per tal de comprovar la capacitat del gos per assumir la responsabilitat de guia.

Fase d'acoblament

Un cop finalitzada la feina de l'ensinistrador, el gos ja ha adquirit tots els coneixements, el següent pas és la fase d'acoblament amb el seu nou propietari. La persona seleccionada passa un mes al centre d'ensinistrament amb el gos, per tal d'aprendre com i què ha de fer per manejar-lo.

S'ha de desenvolupar un vincle mutu de respecte, afecte i comprensió, fins a un grau que permeti que la persona i el gos siguin un, en perfecte harmonia. El gos ha de fer la seva feina de manera decidida, de la mateixa manera que ho han de fer les accions de veu i gestos de la persona; una conducta indecisa per part de qualsevol dels dos pot portar a confusió i provocar la pèrdua d'equilibri i confiança del conjunt. La persona que maneja l'animal ha d'esperar un bon nivell de rendiment i ha d'estar disposat a desenvolupar un règim estricte per aconseguir-ho, s'ha de fer respectar.

La confiança mútua és imprescindible ja que la falta d'aquesta pot provocar errors induïts per l'estrès.

L'entorn canvia constantment i tots dos han d'estar preparats per desviar la seva atenció d'una situació a una altra quan esdevinguin aquests canvis.

L'entrenament fa que augmenti el coneixement del gos cap als aspectes de l'ambient relacionats amb la seva feina, pels quals ha de tenir una atenció especial (obstacles, voreres, etc.) de la mateixa manera que inhibeix l'instínt natural de l'animal cap a aspectes que per naturalesa podrien desviar la seva atenció (altres gossos, olors, menjar, etc.). La persona que maneja el gos també hi ha de col·laborar i ha d'intentar mantenir la seva atenció mitjançant la veu i incentius. Durant l'estona que passen junts, hi haurà situacions en que el gos assumirà un paper actiu, per exemple esquivant un obstacle, i altres que en canvi que haurà de desobeir la persona com en el cas de trànsit proper.

El factor dominant de la unitat és el respecte que el gos senti cap a la persona, això és el que el farà estar atent, obeir i a més a més gaudir amb la tasca que realitza.

El gos arriba a casa del nou propietari:

Un cop transcorregut el mes d'adaptació, si tot ha anat bé, la persona invident s'emporta el gos cap a casa, per continuar treballant per potenciar el vincle.

Si a la mateixa vivenda hi conviuen més persones, aquestes han d'ignorar al gos fins que el vincle amb l'invident sigui més fort i que aquest entengui que ell és el seu amo.

Hi ha una sèrie de pautes per tractar un gos pigall a diferència d'un gos normal:

- No jugar amb pilotes, això podria despertar el seu instint caçador.
- Ha de tenir el seu espai.
- Alimentació controlada i ha de seguir una rutina.
- Se l'ha de mantenir net, s'ha de tenir en compte que és un gos que a d'entrar a tot arreu.
- Realitzar les revisions veterinàries obligatòries.

És molt important que l'entrenament sigui constant i que no finalitzi mai, ja que sinó el gos podria oblidar les seves tasques. S'ha de continuar potenciant la seva conducta social perquè pugui treballar adequadament però també perquè no provoqui crítiques del públic, fet que podria limitar la seva utilitat a la persona cega.

El conjunt no perd mai el contacte amb el personal del centre, ja que fan un seguiment durant el primer mes que el gos està a casa, durant els 6 mesos següents i posteriorment un cop a l'any.

La jubilació:

La vida laboral del gos guia està condicionada sobretot per la condició del gos a nivell individual, però normalment sol ser cap als 8-10 anys de vida.

Quan el gos arriba a aquesta edat i es considera que ja no es convenient que continuï fent de guia, es pot quedar amb l'invident que fins al moment ha estat el seu propietari, tornar a la fundació de gossos guia que el cuidaran fins que sigui necessari, o bé ser adoptat per una família d'acollida. Es fa el mateix amb els gossos que no superen el procés de formació amb èxit.

COM ACTUAR DAVANT LA PRESENCIA D'UN GOS GUIA

Hem de tenir en compte que són gossos que estan treballant constantment, sempre que portin l'arnés posat la seva funció és ser els ulls de la persona invident.

Acariciar-lo, cridar-lo, parlar-li o accions similars el distreuen i això pot ocasionar un accident, amb la qual cosa s'ha d'evitar fer-ho tant com sigui possible.

L'únic lloc on un gos guia té prohibit acompanyar al seu amo és a dins d'un quiròfan. Hem de tenir present que té permès entrar a tota la resta d'espais, ja siguin públics o establiments privats

L'OBTENCIÓ D'UN GOS PIGALL

El 1989 es va crear la Fundación ONCE del Perro Guía (FOPG), una fundació de caràcter benèfic-assistencial, amb la finalitat de facilitar a les persones cegues o amb deficiències visuals, gossos d'assistència.

Per tal d'accedir a aquests serveis, les persones amb aquests tipus de problemes han de complir les bases que es recullen en una circular interna establerta per aquesta Fundació:

Circular Nº 8/2007, a 18 de juliol. Direcció d'Autonomia Personal, Benestar Social i Atenció a la Gent Gran.

Registre General Nº: 2007/416843

1) BENEFICIARIS: han de complir els següents requisits:

- 1.1)** Ser afiliats de la ONCE
- 1.2)** Posseir la majoria d'edat en el moment de fer la sol·licitud per al gos guia.
- 1.3)** Tenir un nivell suficient d'autonomia personal per desplaçar-se amb independència. L'invident ha de tenir nocions d'orientació i mobilitat, així com saber utilitzar el bastó blanc.
- 1.4)** Disposar de les condicions físiques, psicològiques i socioeconòmiques que li permetin fer-se càrrec del gos correctament.

2) CRITERIS DE PRIORITAT: existeixen certs criteris que es tenen en compte a l'hora de prioritzar l'atorgació d'un d'aquests gossos. Aquelles persones que volen renovar la sol·licitud d'un gos, tenen prioritat sobre els nous membres, sempre i quant el grau de discapacitat sigui el mateix o superior al que presentaven en el moment d'efectuar la primera sol·licitud.

- 2.1)** Sol·licitants cecs totals o sense resta visual funcional.
- 2.2)** Ordre de presentació de la sol·licitud.
- 2.3)** Complexitat dels itineraris habituals que el sol·licitant realitza a peu.

2.4) Sol·licitants en els quals l'ús del gos guia evita greus riscos que impedeixin o dificultin la seva integració laboral o social.

3) TITULARITAT DEL GOS GUIA: tots els beneficiaris als que se'ls concedeixi un gos guia que provingui directament de la FOPG, passaran a ser usufructuaris del gos a través d'un contracte de cessió amb la FOPG, en el que es concretaran els drets i obligacions per ambdues parts.

4) INCIDÈNCIES: la no adjudicació o la retirada del gos pigall, pot estar causada per diferents causes. Els aspectes més importants que s'apunten en la Circular són els que es mostren a continuació:

4.1) Renuncies al programa: en tots aquests casos es donarà la baixa en e la llista d'espera del programa. Tot i així, podran tornar a ser donats d'alta amb una nova sol·licitud.

- + Quan de forma expressa ho fa constar a la Fundació.
- + Postposi la seva incorporació sense causa justificada, la qual cosa es considerarà una renúncia implícita.
- + Quan l'interessat no es presenti a la primera citació i no en faci avís o hi hagi una causa justificada.

4.2) Retirada del gos guia: una vegada s'ha concedit el gos guia i després de superar el curs d'aprenentatge, es plantejarà la retirada del mateix en les següents circumstàncies:

- + Mort de l'afiliat.
- + Incumpliment dels deures contemplats en contracte.
- + Falta de cura en la higiene i sanitat del gos guia, o negativa en sotmetre'l als controls sanitaris exigits per la legislació corresponent.
- + Incumpliment dels principis i criteris de respecte, protecció i defensa del gos.
- + Utilitzar el gos guia per a funcions diferents a les pròpies de l'específica missió per a les que és entrenat.

+ Pèrdua de la condició d'afiliat de l'ONCE. Tot i així hi cap la possibilitat de crear un nou contracte directament entre la FOPG i l'usuari.

5) PRESTACIONS DE L'ONCE CONCERTADES AMB LA FOPG: la prestació principal comprèn el cost real del gos-guia ensinistrat, a més del suport i assistència tècnica a les persones que, reunint les condicions assenyalades en l'apartat 1 (BENEFICIARIS), s'estima que són idònies a aquest fi, independentment de l'entitat que faciliti el gos-guia. Si bé, quan es tracti d'una entitat diferent de la FOPG, ha d'existir un concert o conveni de col·laboració entre la FOPG i l'entitat escollida, l'objecte social el constitueixi la realització d'activitats relacionades amb la finalitat fundacional de la FOPG, i gaudeixi de qualificació legal i homologació per a la realització de la seva activitat.

5.1) Curs residencial o semi-domiciliari: el servei comprendrà les següents prestacions:

+ El 35% de les despeses ocasionades per desplaçaments interprovincials pel territori peninsular (bitllet d'anada i tornada en transport públic col·lectiu, classe turista, i en les millors condicions econòmiques que puguin derivar-se de beneficis com el de la Targeta Daurada de RENFE o altres).

+ El 60% de les despeses ocasionades per desplaçaments a la Península per part de residents a les comunitats autònomes de Balears i Canàries i les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla (bitllet d'avió o vaixell d'anada i tornada, en classe turista, i en les millors condicions econòmiques, aportant, amb aquesta finalitat, el Certificat de Residència).

+ La totalitat de les despeses derivades de l'allotjament, així com pòlissa d'assegurança que cobreix les possibles contingències des de l'inici del viatge fins el retorn al domicili.

5.2) Curs domiciliari: la modalitat d'aquest curs no comporta la cobertura de cap tipus de despesa.

5.3) Desplaçament internacional: quan l'atenció que es concedeixi comporti un desplaçament internacional, s'aplicaran les condicions considerades en l'apartat 5.1. i s'hi s'afegiran:

- + El cost íntegre del desplaçament internacional (els bitllets seran adquirits per la FOPG).
- + El cost del viatge i despeses de l'interpret que l'FOPG consideri necessari per a l'adequat desenvolupament del programa al qual s'accedeix.

6) ACREDITACIÓ DEL GOS-GUIA: per a l'exercici dels drets establerts en les diferents lleis autonòmiques sobre l'ús del gos-guia per persones amb discapacitat visual, l'usuari haurà d'acreditar que l'animal compleix la condició de gos-guia segons el que estableix l'Administració que correspongui al seu àmbit de desenvolupament, així com la identificació d'aquest. Per a això:

- a) L'usuari de l'animal haurà d'aportar la documentació oficial acreditativa del reconeixement de la condició de gos guia.
- b) El gos-guia haurà d'estar identificat com a tal de manera permanent per mitjà de la col·locació en un lloc visible del distintiu oficial corresponent.

7) REGISTRE D'USUARIS DE GOS-GUIA: s'estableix un Registre General d'usuaris de gos-guia que figurarà en la Direcció d'Autonomia Personal, Benestar Social i Atenció al Major de l'ONCE. Es crearà un únic fitxer informàtic centralitzat en què es recullin les dades personals dels usuaris. Abans de l'inici de la utilització d'aquest fitxer es donarà d'alta davant l'Agència de Protecció de Dades, a través d'una sol·licitud adreçada a aquesta Agència, per part de la Direcció Tècnica de Sistemes i Tecnologia de la Informació.

En l'Annex VI es troba la Circular N° 8 completa. A banda de tota la informació aquí resumida, existeix un model del formulari (Annexes I-V) que cal omplir en el cas de voler sol·licitar un d'aquests gossos.

Per altra banda, també existeix un manual de bones pràctiques que l'ONCE fa complir als seus usuaris. Aquest document s'anomena 'Manual de usuario del perro guia', i n'adjuntem una còpia a [l'Annex VII](#). El fet de tenir un gos d'aquestes característiques, comporta una sèrie de drets, però també obligacions. Per aquesta raó, la Direcció General de Tràfic (DGT) va veure convenient realitzar una normativa especial per a determinar quines són les normes que han de seguir els usuaris d'aquests gossos quan fan desplaçaments amb l'animal en vehicles privats. Aquest document també l'adjuntem en [l'Annex VIII](#)

ASSOCIACIONS D'USUARIS DE GOSSOS PIGALL

Les associacions d'usuaris de Gos-Guia agrupen usuaris d'una mateixa comunitat autònoma amb la finalitat de representar i defensar els drets i interessos d'aquest col·lectiu. Exerceixen una inestimable tasca, en la mesura que aglutinen les inquietuds dels seus associats, serveixen de via de comunicació de la seva problemàtica específica, prenen part en la seva resolució tant amb les administracions públiques com amb entitats privades, contribueixen a la difusió i reconeixement social de la funció del gos-guia i, en definitiva, complementen les funcions de l'ONCE i de la FOPG aportant la perspectiva del col·lectiu d'usuaris en aquells assumptes que els afecten. Atès que agrupen un important sector d'usuaris d'una mateixa comunitat, la seva representativitat fa que estiguin cridades a exercir un paper rellevant en la recerca de solucions als problemes que afecten la seva col·lectiu. Així, s'han incorporat ja a grups de treball preparatoris de reformes legislatives sobre el dret d'accés amb gossos d'assistència.

Les Associacions d'Usuaris organitzen activitats per als seus membres, com xerrades o col·loquis sobre temes d'interès, alhora que contribueixen a donar suport a la presència en els mitjans i en la societat en general de la figura del gos guia.

En l'actualitat, a l'Estat Espanyol, existeixen les següents Associacions dedicades als usuaris dels gossos Pigall :

Associació d'usuaris de Gossos-Pigall de Catalunya

Presidenta: Teresa Gimenez López

augpcat@gmail.com. Tf. 93 238 11 11. Ext. 23 26.

Horario de Despacho de 17:00 a 20:00 horas los martes y jueves.

Asociación de Usuarios de Perros-Guía de Andalucía.

Presidente: Daniel Romero Lagares

Directiva: aupga@gmail.com

<http://www.perrosquia.es>

Asociación de Usuarios de Perro-guía de Aragón.

Presidente: Ángel Calavia Contreras. Tfno: 667 145 460.

a_calavia@auna.com

Asociación de Usuarios y Amigos del Perro-guía de Madrid.

Presidenta: Mª Antonia Vázquez Reyes

Domicilio social: Prim 3. 3ª planta, despacho 21.

Horario: Lunes y Jueves de 18 a 20 hs.

91 532 50 00 ext. 354.

Asociación de Usuarios de Perros-guía de Canarias.

Presidente: Silvia R. Monzón Viera.

Tfno.: 625 487 901

aupcan@gmail.com

PRECEDENTS HISTÒRICS I ACUALITAT

No és fins l'any 1983 que es crea el Real Decret 3250/1983 del 7 de desembre, el qual regula l'ús de gossos guia per a deficients visuals, i més endavant, la Ordre de Presidència del 18 de juny del 1985, que es crea amb la mateixa finalitat. A través d'aquestes dues normes de rang reglamentari, s'inicia a nivell estatal la regulació del dret d'accés de les persones cegues amb gos pigall als espais públics.

Posteriorment les diverses Comunitats Autònomes varen anar promulgant les seves pròpies lleis en la matèria. De tal manera que algunes comunitats varen crear normes específiques reguladores de l'accés amb gos pigall i altres, normes generals d'accessibilitat i supressió de barreres per l'accés amb el gos.

Actualment, totes les Comunitats Autònomes han publicat alguna norma on es reconeix el dret d'accés de les persones usuàries de gos pigall als espais públics. Cal tenir en compte que l'usuari estarà sotmès a la pròpia normativa de la Comunitat Autònoma on es trobi en cada moment.

Tot i que hi ha un reconeixement general en tot el territori estatal d'aquest dret d'accés als espais públics, existeixen diferències pel que fa al grau de concreció de les normes i a l'extensió del dret en determinats àmbits. Conseqüentment, es classifiquen les diverses normatives autonòmiques en tres grans tipus:

- 1. Lleis sobre accessibilitat i supressió de barreres**
- 2. Lleis sobre gossos pigall**
- 3. Lleis sobre gossos d'assistència**

1. Lleis sobre accessibilitat i supressió de barreres

Aquestes lleis integren en una mateixa norma la regulació de tots els aspectes relacionats amb l'accessibilitat de les persones afectades per alguna discapacitat i la supressió de barreres arquitectòniques i de comunicació. Solen regular en un sol article, en dos o en tres, el dret d'accés a l'entorn de persones cegues amb gos pigall.

Tot i així, aquesta regulació sovint no existeix en la pràctica, i el seu caràcter tant general no resol aspectes tècnics i administratius importants en la matèria.

Les Comunitats Autònomes que tenen aquesta regulació són: Aragó, Astúries, Canàries, Cantàbria, Castella i Lleó, Castella-La Manxa, Extremadura.

2. Lleis sobre gossos pigall

Aquest segon tipus de lleis contenen una regulació específica del dret d'accés amb el gos pigall.

Les comunitats que l'utilitzen són: Andalusia, Balears, Catalunya, La Rioja, Madrid, Múrcia, i Navarra. Existeix entre les seves lleis diverses diferències, però a continuació es mostren una sèrie de característiques generals que compleixen totes o la gran majoria d'elles:

- Realitzen una definició del concepte de gos –guia i regulen les condicions i el procediment pel seu reconeixement per part de l'Administració de la Comunitat Autònoma, tot i així, en molts casos a la pràctica no es compleix la llei i no es realitza aquest reconeixement formal, de tal manera que els usuaris exerceixen els seus drets mitjançant l'acreditació expedida per la ONCE i el distintiu de la FOPG.
- S'enumeren els llocs i espais públics on hi tenen el dret d'accés.
- Es defineix el contingut del dret d'accés i es regulen aspectes com l'accés als transports col·lectius i taxis, la gratuïtat de l'accés, les obligacions de l'usuari, les condicions higièniques – sanitàries que ha de complir el gos, etc.
- S'estableix un quadre d'infraccions i sancions específiques per a la vulneració dels drets d'accés o incompliment de les obligacions, i se'n determina la competència i procediment sancionador. Generalment la denegació d'accés en llocs privats (hotels, taxis, comerços...) és infracció greu, mentre que la denegació d'accés en llocs públics és infracció molt greu.

3. Lleis sobre gossos d'assistència

Finalment, aquest últim tipus de lleis constitueixen l'estadi més avançat de la regulació en la matèria. Es formen davant la necessitat d'extendre el dret d'accés reconegut a les persones cegues o amb discapacitat visual usuàries del gos pigall. La norma també inclou aquelles persones afectades per algun altre tipus de discapacitat i que com a tal, necessiten gossos específicament ensinistrats.

Les Comunitats Autònomes que han promulgat una llei d'aquest tipus són: Comunitat Valenciana, Galícia i País Basc. Tot i així, hi ha grans diferències entre elles pel que fa a al concepte de gos d'assistència.

PERSPECTIVES DE FUTUR

Existeix una forta demanda social per tal d'equiparar els drets entre els usuaris del gos pigall i els discapacitats usuaris d'altres gossos d'assistència. Aquesta demanda fa previsible la transformació de les lleis actuals de Gossos Pigall en lleis de Gossos d'Assistència, de manera que les altres Comunitats segueixin el camí iniciat per les pioneres en afrontar aquest canvi. Aquest procés de canvi ja ha estat iniciat per la Comunitat de Madrid i Catalunya amb la participació de la Fundació ONCE.

Tot i així, sembla ser que no hi ha garanties d'homogeneïtat en la regulació, ja que afecta a aspectes crucials com són els requisits i tràmits del reconeixement dels gossos per part de l'Administració autonòmica, l'existència de distintius i Registres propis, i molts altres temes creant més diferències entre Comunitats.

**Real Decret 3250/1983, del 7 de desembre, on es regula l'ús de
gossos pigall per a deficients visuals.**

En el sistema jurídic espanyol, un Real Decret és una norma jurídica amb rang de reglament, que emana el Govern, en nom del Rei d'Espanya, i en virtut de les competències prescrites a la Constitució.

La llei 13/1982, del 7 d'abril, d'Integració Social de Minusvàlids dictada en compliment del mandat previst en l'article 49 de la Constitució Espanyola, recull 5 articles on es dicten les normes per l'ús dels gossos pigall, ja que en l'actualitat constitueix un mitjà auxiliar de gran importància per l'accés a llocs, allotjaments, locals i transports públics, i per la integració dels usuaris en la societat. Mitjançant els següents articles es dona a conèixer el dret dels usuaris a accedir a diversos locals amb els gossos pigall, informa sobre quin animal es pot considerar gos pigall com a tal, l'ús del morrió en determinades situacions, i finalment dicta on s'exigeixen els requisits establerts.

Article 1er.

Els deficients visuals acompanyats de gossos pigall tindran accés a els llocs, allotjaments, establiments, locals i transports públics de la manera en que es determina en els següents articles. Entre els establiments de referència s'inclouen els centres hospitalaris, públics i privats, així com aquells que siguin d'assistència ambulatoria.

L'accés dels gossos pigall no suposarà per al deficient visual cap cost addicional, a no ser que el cost constitueixi la presentació d'un servei específic econòmicament avaluable.

Article 2on.

Es considerarà gos pigall aquell del que se l'acrediti haver estat ensinistrat en centres nacionals o estrangers, de reconeguda solvència, per l'acompanyament, conducció i auxili de deficients visuals.

Article 3er.

L'usuari de l'animal haurà d'acreditar la condició del gos pigall tal i com es defineix en l'article anterior, i que l'animal compleix amb els requisits sanitaris corresponents. S'establirà, amb caràcter oficial, un distintiu indicatiu d'acreditació que l'animal haurà de dur de forma visible.

Article 4rt.

Quan l'animal presenti signes de malaltia, agressivitat, falta d'higiene o sigui un possible risc per a les persones, el deficient visual no podrà exercir els drets establerts. En tot cas, es podrà exigir l'ús de morrió sempre que resulti imprescindible.

El deficient visual es responsable del correcte comportament de l'animal, així com dels danys que pugui ocasionar a altres persones.

Article 5è.

Els requisits establerts en el present Reial Decret seran exigits sense perjudici dels que puguin establir les Comunitats Autònomes i corporacions locals, d'acord amb el que disposa l'article 3.2 de la Llei 13/1982, del 7 d'abril.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Pels diferents Departaments ministerials i en l'àmbit de les seves respectives competències es dictaran normes de desenvolupament per el compliment d'aquest Real Decret.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Les Ordres del Ministeri de la Governació del 14 de juny de 1976 i 16 de desembre de 1976, així com qualsevol altre d'igual o menor rang, no seran d'aplicació en el gossos pigall en tot allò que s'oposi al que es disposa en el present Real Decret.

Ordre del 18 de juny del 1985 sobre l'ús de gossos pigall per a deficients visuals (BOE 27/06/1985).

A partir Reial Decret 3250/1983 esmentat anteriorment, es crea l'ordre presidencial on es dicten normes de desenvolupament per al seu compliment. Està format per 8 articles on s'especifiquen i es complementen les normes establertes pel RD. Dóna detalls sobre els establiments on s'hi permet l'entrada del gos pigall, esmentant tots els possibles llocs existents i les possibles situacions en què es podria trobar l'usuari amb el gos. Informa sobre el distintiu i la visibilitat d'aquest, així com els documents acreditatius de l'animal que ha de dur sempre l'usuari, donant especial importància sobre la salut i el constant control del veterinari. També fa referència al transport públic, ja que l'usuari en pot fer ús juntament amb el gos pigall sempre i quant es disposi del morrió i aquest s'utilitzi quan el treballador encarregat ho demani. Finalment, es d'especial importància el que recull l'article 8è, on permet als estrangers provistos de gos pigall acollir-se al que s'estableix en el Reial Decret 3250/1983.

Article 1er.

Als efectes contemplats en el Reial Decret 3250/1983 tindran la consideració de:

a) Llocs, locals i establiments públics:

- Els compresos en l'àmbit d'aplicació del Reglament General de la Policia d'Espectacles Públics i Activitats Recreatives, aprovat pel Reial Decret 2816/1983, del 27 d'agost.
- Les residències, llars i clubs per a l'atenció de la tercera edat, els centres de recuperació i assistència a minusvàlids, les residències d'oci i temps lliure i establiments similars, siguin de titularitat pública o privada.
- Els centres oficials de l'Estat, Comunitats Autònomes, províncies i Municipis.
- Els centre d'ensenyament de tots el nivells, públics o privats.

b) Allotjaments.

- Els hotels, albergs, campaments, "bungalows", apartaments, les ciutats de vacances i els establiments turístics en general destinats a proporcionar, mitjançant preu, habitació o residència a les persones en èpoques, zones o situacions turístiques, així com en els despatxos al públic de les agències de viatge o d'informació turística, els restaurants, les cafeteries i tots els establiments que serveixin al públic, mitjançant preu, menjar, beguda, independentment de la seva denominació i qualsevol altre lloc obert al públic on es prestin els serveis directament relacionats amb el turisme.

- Respecte als Centres d'hospitalització públics i privats, els Directors del Centres sanitaris prendran les disposicions oportunes per fer efectius els drets dels deficients visuals de tenir accés als centres en companyia dels seus gossos pigall no podent limitar aquest dret d'accés a les àrees obertes al públic només en funció de les característiques del servei sanitari que presenti el Centre.

- En els llocs, locals, establiments públics i Centres hospitalaris inclosos en l'article present, els gossos pigall hauran de romandre amb el deficiènt visual degudament subjectats, vigilant que la presència d'aquests animals no produeixi distorsió en els serveis, i disposant del morrió per al gos pigall, que haurà de ser col·locat en aquelles situacions que resulti imprescindible si el treballador responsable del servei ho demana.

Article 2on.

Els gossos pigall hauran de dur en un lloc visible el distintiu especial indicatiu al que es refereix l'article 3er del Reial Decret 3250/1983. En tot cas el deficiènt visual haurà de presentar i exhibir els documents i condicions sanitàries del gos pigall que l'acompanyi a requeriment del personal responsable, en els llocs, locals i establiments públics i serveix de transports.

Article 3er.

Per obtenir la condició de gos - pigall que atorga el Reial Decret 3250/1983 serà indispensable acreditar que l'animal no pateix cap malaltia transmissible a l'home,

entenent per malaltia transmissible les incloses en el quadre de antropozoonosis vigent en cada moment. En tot cas el gos guia haurà d'estar vacunat de ràbia amb tractament periòdic equinococcosis, lliure de paràsits externs, i haver donat resultat negatiu a les proves de leishmània, leptospirosis i brucel·losis.

Per acreditar la carència de les malalties serà precís el reconeixement del gos per Veterinaris en exercici, els quals expediran la certificació corresponent. Per mantenir la condició de gos pigall serà precís un reconeixement periòdic cada 6 mesos amb resultat negatiu, sobre els paràsits i malalties esmentades.

Article 4rt.

Es consideraran signes de malaltia que impossibilitaran l'exercici dels drets reconeguts en l'article 1er del Reial Decret 3250/1983, d'acord amb el que es prescriu en l'article 4 del mateix els següents:

- Signes de febre
- Depilacions anormals
- Deposicions diarreiques
- Secrecions anormals
- Senyals de parasitosis cutànies.

Article 5è.

1. Els deficients visuals podran utilitzar tot tipus de transports públics col·lectius acompanyats del seu gos pigall, sempre que disposin del morrió, que haurà de ser col·locat a requeriment del treballador responsable del servei en aquelles situacions en que resulti imprescindible. El gos pigall haurà d'anar col·locat en els peus del mateix sense cost addicional, excepte en el casos que s'exigeixi una reserva d'espai que impedeixi l'ús d'un altre seient, en aquest cas el cost haurà de ser cobert per l'usuari.

2. El deficient visual acompanyat del gos pigall tindrà preferència en la reserva del seient més ampli amb major espai lliure en el seu entorn o adjacent a un passadís segons el medi de transport del que es tracti.

3. En el transport ferroviari el deficient visual i el seu gos pigall podran circular per passadissos, vagons restaurant i altres serveis comunitaris. Així mateix, quan el deficient visual amb gos pigall utilitzi el servei de lliteres o vago llit, es procurarà reservar una de les inferiors.

4. En el transport marítim, les companyies de transport han de tenir un lloc adequat en els vaixells per tal que el gos pigall faci les seves necessitats fisiològiques. S'haurà de prestar assistència per part del personal de les companyies per que durant la travessia es conduïxi el gos pigall a aquests llocs. Les companyies de transport marítim podran adscriure un camarot d'ús compartit amb altres persones, advertint d'aquesta possibilitat als altres passatgers que hagin de compartir-los.

5. Tot deficient visual acompanyat del seu gos pigall podrà utilitzar els Serveis urbans i interurbans de transport d'automòbils lleugers regulats en el Reial Decret 763/1979 del 16 de març. En aquests casos els conductors dels vehicles no podran negar-se a prestar el servei sempre que el gos pigall vagi amb del distintiu especial indicatiu al que es refereix l'article 2on. El conductor podrà exigir que el gos pigall dugui posat el morrió. El gos pigall haurà d'anar a la part posterior del vehicle, als peus del deficient visual.

6. En tots els manuals d'operacions de les empreses i companyies de transport públic col·lectiu s'inclouran les normes necessàries per al compliment de les mesures adoptades per a la utilització d'aquests transports per deficients visuals acompanyats de gossos pigall. Per això, s'escoltarà prèviament a la Organització Nacional de Cecs, Associacions de Usuaris de Gossos pigall i Organitzacions representats dels consumidors i usuaris. Aquesta mesura es difondrà i explicarà a tots els treballadors i operaris d'aquestes empreses per tal que tinguin un coneixement complet i rigorós de la matèria, així com el drets i obligacions d'aquests usuaris.

Article 6è.

Les Corporacions Locals, en l'àmbit de les seves respectives competències, adaptaran en el termini de tres mesos, comptats a partir de la entrada en vigor de la present Ordre, les seves Ordenances Municipals sobre la matèria a les normes contingudes en

el Reial Decret 3250/1983, del 7 de desembre i en aquesta disposició, havent de fer-ho igualment respecte de les que en el seu cas poguessin dictar les Comunitats Autònomes.

Article 7è.

Es consideren centres de reconeguda solvència en l'ensinistrament de gossos pigall per l'acompanyament, conducció i auxili de deficients visuals, als efectes d'aquesta Ordre a els reconeguts com a tal per la Organització Nacional de Cecs Espanyols prèvia audiència de les Associacions i Entitats interessades en la matèria.

Article 8è.

En les estàncies temporals en el territori espanyol de deficients visuals residents a l'estranger provistos de gossos pigall que desitgin acollir-se al que s'estableix en el Reial Decret 3250/1983 del 7 de desembre, i en aquesta Ordre, rebran la condició de gos pigall a l'animal a través de qualsevol de les Delegacions Territorials de la Organització Nacional de Cecs Espanyols , i hauran de reunir les condicions sanitàries determinades en els articles 3er i 4rt.

DISPOSICIÓ FINAL

El que disposa la present Ordre ho és sense perjudici de les competències de les Comunitats Autònomes sobre la matèria.

Llei 19/2009, del 26 de novembre, de l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència.

La legislació catalana està formada pel Títol I i el Títol II.

El primer, el qual rep el títol de "Dret d'accés a l'entorn" està estructurat en 4 capítols molt complets. Comença fent unes definicions sobre aspectes molt importants en la matèria. Seguidament, defineix la condició de gos d'assistència, on s'engloben diverses funcions dels gossos. Així doncs, aquesta legislació fa referència als gossos d'assistència en general, mostrant un gran pas evolutiu en els drets de les persones deficientes que fan ús d'aquests animals. Explica com s'aconsegueix la condició de gos pigall, l'acreditació i altres aspectes sobre el procés d'ensinistrament. Igual que la legislació espanyola, dóna èmfasi a les condicions higienico-sanitàries de l'animal, de les quals n'és responsable l'usuari, i pot ser motiu de prohibició d'accés a l'entorn. Tal i com explica el procés per arribar a ser gos pigall, també fa referència a la suspensió d'aquesta condició, és a dir, en quines condicions (agressió, mort,...) l'animal perd la condició de gos pigall. La legislació catalana, a diferència de les altres, utilitza molts articles per a precisar el dret d'accés a l'entorn. Primer parla de l'entorn en general, de la mateixa manera que ho fan les altres legislacions, però tot seguit fa referència al món laboral i a la discriminació que hi ha en aquest camp, de l'ús del transport públic, de l'accés de l'ensinistrador amb l'animal als diversos llocs públics i privats durant el procés d'ensinistrament, i finalment també hi ha normes sobre quan no pot accedir-hi, situacions com estat de malaltia, agressió, indústria alimentària o quiròfans en són alguns exemples.

El segon Títol, format per dos capítols, és l'apartat referent al règim sancionador. Aquest determina què es considera una infracció, quina sanció suposa i quins són els òrgans competents responsables de dur a terme aquests procediments. Les infraccions es classifiquen de lleus a greus de la mateixa manera que la sanció econòmica. Incomplir obligacions i deures per part dels usuaris, ensinistradors o altres persones encarregades o impedir l'accés als gossos pigall en determinats llocs són els principals exemples de sanció. Al final del text, el Títol defineix la possibilitat d'adquirir un suport econòmic per part dels usuaris de gos pigall, tornant a mostrar el progrés d'acceptació de les persones deficientes en la societat.

TÍTOL I: Del dret d'accés a l'entorn

CAPÍTOL I: Disposicions generals

Article 1. Objecte.

L'objecte d'aquesta llei és definir la condició de gos d'assistència, establir els drets i obligacions dels seus usuaris i regular les activitats d'ensinistrament, cura i control dels gossos d'assistència per tal de garantir a les persones amb alguna discapacitat visual, auditiva o física, o que pateixen trastorns del tipus autista, diabetis, epilèpsia o alguna de les malalties que es reconeguin d'acord amb el que disposa la disposició final segona, el seu dret d'accés a l'entorn quan vagin acompanyades d'un gos d'assistència.

Article 2. Definicions.

Als efectes del que disposa aquesta llei, s'entén per:

- a) Agent de socialització: la persona que col·labora amb el centre d'ensinistrament en el procés d'educació i socialització del cadell i futur gos d'assistència.

- b) Centres d'ensinistrament: els establiments, reconeguts oficialment, que disposen dels professionals, condicions tècniques, instal·lacions i serveis adequats per a l'ensinistrament, seguiment i control dels gossos d'assistència.

- c) Contracte de cessió del gos d'assistència: el contracte subscrit entre el propietari o propietària i l'usuari o usuària del gos per formalitzar la unitat de vinculació.

- d) Distintiu d'identificació del gos d'assistència: el senyal que acredita oficialment un gos com a gos d'assistència de conformitat amb el que determina aquesta llei, que és única per a tot tipus de gos d'assistència i que ha d'anar col·locada en un lloc visible de l'animal.

e) Document sanitari oficial: el document en què consten les vacunes administrades al gos al llarg de la seva vida, les desparasitacions i totes les dades facin referència tant a l'animal com al seu propietari o propietària i, si ho té, al seu usuari o usuària, inclòs el número del microxip.

f) Ensinistrador o ensinistradora de gossos d'assistència: la persona amb la qualificació professional adequada que educa i ensinistra un gos d'assistència per al compliment de les diferents tasques que ha de dur a terme per oferir el servei adequat al seu usuari o usuària.

g) Espai d'ús públic: l'espai susceptible de ser utilitzat per una pluralitat determinada o no de persones, sigui o no mitjançant pagament de preu, quota o qualsevol altra contraprestació. L'espai pot ser tancat o a l'aire lliure i de titularitat pública o privada.

h) Gos d'assistència: el gos que ha estat ensinistrat, en un centre especialitzat i oficialment reconegut, per donar servei i assistència a persones amb alguna discapacitat visual, auditiva o física, o que pateixen trastorns de l'espectre autista, diabetis, epilèpsia o alguna de les malalties que es reconeixin d'acord amb el que disposa l'apartat 1 de la disposició final segona.

i) Nucli zoològic: l'agrupació, instal·lació, establiment o centre on es poden dur a terme la cria, manteniment, venda i recollida d'animals, entre altres activitats relacionades amb aquestes, d'acord amb el que estableix la legislació sectorial vigent en matèria de protecció dels animals.

j) Passaport europeu per a animals de companyia: el document normalitzat per a l'harmonització dels diferents controls i legislacions dels estats membres de la Unió Europea, que inclou l'historial sanitari del gos, que li permet desplaçar-se per Europa. L'usuari o usuària ha d'estar en possessió d'aquest passaport.

k) Propietari o propietària del gos d'assistència: la persona física o jurídica amb capacitat legal per actuar a qui pertany legalment el gos d'assistència.

l) Unitat de vinculació: la unitat formada per l'usuari o usuària i el gos d'assistència que el centre d'ensinistrament, oficialment reconegut, instrueix especialment per a ell i li assigna mitjançant un contracte de cessió.

m) Usuari o usuària del gos d'assistència: la persona amb alguna discapacitat visual, auditiva o física, o que pateix trastorns de l'espectre autista, diabetis, epilèpsia o alguna de les malalties que es reconeixin d'acord amb el que disposa l'apartat 1 d' la disposició final segona, que gaudeix legalment dels serveis que presta un gos d'assistència, reconegut i acreditat oficialment i ensinistrat específicament per complir determinades funcions, que li permeten relacionar-se amb l'entorn i dur a terme les tasques de la seva vida diària. L'usuari o usuària ha de tenir oficialment reconeguda la seva discapacitat mitjançant el certificat a què fa referència l'article 21.d).

Article 3. Classificació dels gossos d'assistència.

Els gossos d'assistència es classifiquen en els següents tipus:

- a) Gos guia o gos pigall: el gos ensinistrat per guiar una persona amb discapacitat visual o sord-cega.
- b) Gos de servei: el gos ensinistrat per prestar ajuda a persones amb alguna discapacitat física en les activitats de la vida diària, tant en el seu entorn privat com en l'entorn extern.
- c) Gos de senyalització de sons: el gos ensinistrat per avisar les persones amb discapacitat auditiva de diferents sons i indicar la seva font de procedència.
- d) Gos d'avís: el gos ensinistrat per donar una alerta mèdica a les persones que pateixen epilèpsia, diabetis o alguna de les malalties que es reconeixin d'acord amb el que disposa l'apartat 1 de la disposició final segona.
- e) Gos per a persones amb trastorns de l'espectre autista: el gos ensinistrat per tenir cura de la integritat física d'una persona amb trastorns de l'espectre autista, guiar i controlar les situacions d'emergència que pugui patir.

CAPÍTOL II: Adquisició,
reconeixement, suspensió i pèrdua
de la condició de gos d'assistència

Article 4. Adquisició i reconeixement de la condició de gos d'assistència.

1. La condició de gos d'assistència s'adquireix amb l'acreditació que atorga l'òrgan o organisme que designi el conseller o consellera del departament competent en matèria de serveis socials.

2. El procediment d'acreditació de la condició de gos d'assistència s'inicia a sol·licitud del centre d'ensinistrament o dels usuaris, que han de justificar que el gos compleix els requisits següents:

a) Haver estat ensinistrat per a les finalitats específiques i adequades a la discapacitat o malaltia, oficialment reconegudes, l'usuari o usuària amb qui ha de formar la unitat de vinculació.

b) Haver estat lliurat a l'usuari o usuària, sense perjudici del que disposa l'article 9.3, per un centre d'ensinistrament autoritzat per la Generalitat d'acord amb aquesta llei o, en el cas de trobar-se situat fora de Catalunya, per una entitat que sigui membre de ple dret d'una associació o federació internacionals de gossos d'assistència.

c) Haver estat ensinistrat per un professional o una professional de l'ensinistrament que exerceixi en els termes que estableix l'article 20.2.b).

d) Tenir assignat un usuari o usuària final amb qui ha de formar la unitat de vinculació.

e) Complir les condicions higièniques i sanitàries que determina l'article 6 per poder ser cedit contractualment a la persona amb qui ha de formar la unitat de vinculació.

f) Disposar d'identificació electrònica i portar-la en un microxip implantat i normalitzat segons les normes ISO 11.784 i ISO 11.785, vigents en el moment de l'entrada en vigor de la Llei, o segons les que ho siguin en cada moment.

g) Disposar del passaport europeu per a animals de companyia o del document sanitari oficial.

3. Els gossos pertanyents a races potencialment perilloses, d'acord amb la normativa reguladora d'aquest àmbit, no poden obtenir la condició de gos d'assistència.

Article 5. Acreditació i identificació dels gossos d'assistència.

1. L'atorgament de l'acreditació d'un gos d'assistència comporta:

- a) La inscripció de la unitat de vinculació al Registre de centres d'ensinistrament i unitats de vinculació.
- b) L'expedició i lliurament del carnet i del distintiu d'identificació oficials, en els termes que estableix l'apartat 2.

2. La condició de gos d'assistència, sense perjudici de les identificacions que corresponguin al gos com a animal de companyia, s'acredita amb la següent documentació:

- a) El carnet que identifica el gos d'assistència, expedit per l'òrgan competent que determina l'article 4.1. Aquest carnet ha de ser presentat per l'usuari o usuària a requeriment de les persones autoritzades per a demanar-lo, de conformitat amb el que estableix l'article 18.
- b) Un distintiu d'identificació, de caràcter oficial, a determinar pel departament competent en matèria de serveis socials, que el gos ha de portar en un lloc visible.

Article 6. Condicions higièniques i sanitàries dels gossos d'assistència.

1. Les condicions higièniques i sanitàries que ha de complir el gos d'assistència, sense perjudici de les que ha de complir com a animal de companyia, són:

- a) Estar esterilitzat per evitar els efectes dels canvis de nivells hormonals.
- b) No patir malalties transmissibles a les persones (ha de complir el quadre de antropozoonosi vigent en cada moment).
- c) Estar vacunat contra les següents malalties: Ràbia (anualment). Brom, parvovirosi canina i hepatitis canina. Leptospirosi. Qualsevol altra que estableixin les autoritats sanitàries.
- d) Passar un control anual de les següents malalties: Leptospirosi. Leishmaniosi. Brucelosis. Qualsevol altra que estableixin les autoritats sanitàries.
- e) Passar els controls obligatoris que les autoritats sanitàries competents determinin segons la situació epidemiològica de cada moment.

f) Estar desparasitat interna i externament.

g) Presentar unes bones condicions higièniques, que comporten un aspecte saludable i net.

2. La revisió sanitària del gos per acreditar el compliment del que estableix aquest article s'ha de dur a terme anualment.

3. Les actuacions veterinàries a què fa referència aquest article, així com els tractaments i l'historial sanitari del gos d'assistència, han de constar degudament en el passaport europeu per a animals de companyia o en el document sanitari oficial, expedit, signat i segellat pel veterinari o veterinària responsable de l'animal, per poder mantenir l'acreditació de la condició de gos d'assistència.

4. El centre d'ensinistrament és l'encarregat de lliurar el passaport europeu per a animals de companyia o el document sanitari oficial i la resta de documentació que aquesta llei determina per als gossos d'assistència a l'usuari o usuària del gos, o el pare o la mare o qui exerceixi la tutoria legal en el cas de les persones menors d'edat o incapacitades.

Article 7. Responsables del gos d'assistència.

1. Els responsables del compliment de les condicions higièniques i sanitàries a què estan sotmesos els animals domèstics en general i els gossos d'assistència en particular, d'acord amb la normativa vigent, són:

a) El propietari o propietària del gos, des del naixement fins a la mort de l'animal, mentre no sigui vigent cap contracte de cessió del gos d'assistència a un usuari o usuària, o bé al pare o la mare o a qui exerceixi la tutoria legal en el cas de les persones menors d'edat o incapacitades.

b) L'usuari o usuària del gos d'assistència o bé el pare o la mare o qui exerceixi la tutoria legal, en el cas de les persones menors d'edat o incapacitades, a partir del moment en què reben legalment la cessió de l'animal i mentre aquesta perduri.

2. Correspon al propietari o propietària del gos d'assistència dur a terme l'esterilització a què fa referència l'article 6.1.a) abans de la seva cessió a l'usuari o usuària.

Article 8. Suspensió de la condició de gos d'assistència.

1. L'òrgan o organisme que designi el conseller o consellera del departament competent en matèria de serveis socials ha de disposar la suspensió de la condició de gos d'assistència si es dóna alguna de les circumstàncies següents:

- a) El gos d'assistència no compleix les condicions higièniques i sanitàries que estableix l'article 6.
- b) L'usuari o usuària no té subscrita la pòlissa d'assegurança de responsabilitat civil del gos d'assistència que determina l'article 17.1.b).
- c) Hi ha un perill greu i imminent per a l'usuari o usuària, per a una tercera persona o per al propi gos.
- d) evidencien maltractaments al gos sancionables d'acord amb la Llei 22/2003, de 4 de juliol, de protecció dels animals.

2. La suspensió de la condició de gos d'assistència s'acorda prèvia tramitació d'expedient contradictori en què s'ha de donar audiència a l'usuari o usuària, al centre d'ensinistrament responsable de la unitat de vinculació i, si escau, al propietari o propietària del gos.

3. Si el procediment de suspensió de la condició de gos d'assistència s'inicia per la causa indicada en l'apartat 1.a), cal l'informe del veterinari o veterinària que porti el control sanitari de l'animal.

4. L'acord de suspensió de la condició de gos d'assistència es notifica a l'usuari o usuària, al centre d'ensinistrament, al Registre de centres d'ensinistrament i unitats de vinculació per fer la seva inscripció i anotació, i, si escau, al propietari o propietària.

5. L'acord de suspensió de la condició de gos d'assistència comporta la retirada temporal del carnet oficial i del distintiu del gos.

6. L'usuari o usuària del gos, un cop acordada la suspensió de la condició de gos d'assistència, no pot exercir el dret d'accés a l'entorn acompanyat de l'animal. La utilització del gos contravenint als termes establerts en l'acord de suspensió pot donar lloc a l'exigència de responsabilitat a l'usuari o usuària segons el que determina l'article 26.3.g.

7. L'òrgan o organisme que designi el conseller o consellera del departament competent en matèria de serveis socials ha de deixar sense efecte l'acord de suspensió de la condició de gos d'assistència en els següents supòsits:

a) Si l'usuari o usuària aporta el certificat veterinari acreditatiu del compliment de les condicions sanitàries, en el cas de la lletra a de l'apartat 1.

b) Si l'usuari o usuària aporta còpia de la pòlissa d'assegurança de responsabilitat civil, en el cas de la lletra b de l'apartat 1.

8. La resolució que deixa sense efectes l'acord de suspensió de la condició de gos d'assistència es notifica a l'usuari o usuària, al centre d'ensinistrament, al Registre de centres d'ensinistrament i unitats de vinculació per fer la seva inscripció i anotació, i, si escau, al propietari o propietària.

Article 9. Pèrdua de la condició de gos d'assistència.

1. El gos d'assistència perd la seva condició per algun dels següents motius:

a) La mort de l'animal, certificada per una persona en exercici de la veterinària.

b) La renúncia escrita de l'usuari o usuària, o del pare o de la mare o de qui exerceixi la tutoria legal en el cas de les persones menors d'edat o incapacitades, presentada al centre d'ensinistrament responsable de la unitat de vinculació.

c) La finalització de la unitat de vinculació amb l'usuari o usuària, fet que ha de ser acreditat pel centre d'ensinistrament.

d) La incapacitat definitiva de l'animal per al compliment de les funcions per les quals va ser ensinistrat, acreditada pel centre d'ensinistrament.

e) Haver causat una agressió que hagi derivat en danys a persones o animals, sempre que s'hagi declarat la responsabilitat del gos per sentència ferma. A partir del moment en què es produeix l'agressió, el gos ha de portar morrió.

2. La pèrdua de la condició de gos d'assistència ha de ser declarada pel mateix òrgan que va emetre la seva acreditació, amb instrucció, si escau, d'expedient contradictori en què s'ha de donar audiència a l'usuari o usuària, al centre d'ensinistrament i, si escau, al propietari o propietària del gos.

3. En el cas de les lletres b) i c) de l'apartat 1, no procedeix la declaració de la pèrdua de la condició de gos d'assistència mentre no consti acreditada en l'expedient la impossibilitat que el gos acord una altra unitat de vinculació.

Article 10. Efectes dels acords de suspensió i pèrdua de la condició de gos d'assistència.

1. L'acord de pèrdua de la condició de gos d'assistència comporta la retirada del carnet oficial, del distintiu i de la inscripció registral.
2. Els acords de suspensió i pèrdua de la condició de gos d'assistència són immediatament executius, sense perjudici dels recursos que siguin procedents.

CAPÍTOL III

Drets i obligacions dels usuaris de gossos d'assistència

Article 11. Dret d'accés a l'entorn.

1. L'usuari o usuària d'un gos d'assistència té reconegut el dret d'accés a l'entorn acompanyat de l'animal en els termes que estableix aquesta llei.
2. L'exercici del dret d'admissió queda limitat per les prescripcions d'aquesta llei.
3. El dret d'accés a l'entorn comporta la facultat de l'usuari o usuària d'accedir a tots els llocs, locals, establiments, allotjaments, transports i espais públics o d'ús públic que determina l'article 12 acompanyat del gos d'assistència i en condicions d'igualtat amb la resta de ciutadans.
4. El dret d'accés a l'entorn empara la circulació i permanència en els llocs, espais i transports que determina l'article 12, així com la permanència constant del gos al costat de l'usuari o usuària, sense impediments o interrupcions que puguin impedir la correcta assistència.
5. L'accés, circulació i permanència del gos d'assistència en els llocs, espais i transports en la forma que estableix aquesta llei no pot implicar cap despesa addicional per a l'usuari o usuària, llevat que aquesta despesa sigui en concepte de contraprestació d'un servei específic econòmicament avaluable.
6. L'exercici del dret d'accés a l'entorn no pot condicionar l'atorgament de cap tipus de garantia per part de l'usuari o usuària del gos d'assistència.

Article 12. Determinació dels llocs, locals, establiments, allotjaments, transports i espais públics o d'ús públic.

Als efectes del que estableix l'article 11, els usuaris de gossos d'assistència poden accedir als següents espais, independentment de la seva titularitat pública o privada:

a) Llocs, locals i establiments d'ús públic:

Els descrits en la normativa vigent en matèria d'espectacles, activitats recreatives i establiments públics.

Els inclosos en la normativa vigent en matèria de serveis socials.

Els centres d'oci i temps lliure.

Les instal·lacions esportives, incloses les piscines fins al marge de la zona d'aigua.

Els centres oficials, inclosos els edificis judicials.

Els centres d'ensenyament de tots els nivells, tant públics com privats.

Els centres sanitaris i assistencials, tant públics com privats.

Els despatxos i oficines de professionals liberals.

Els centres religiosos.

Els museus i locals d'ús públic o d'atenció al públic.

Els espais d'ús general i públic de les estacions de qualsevol tipus de transport públic o d'ús públic, dels aeroports i dels ports.

Qualsevol altre lloc, local o establiment d'ús públic o d'atenció al públic.

b) Allotjaments i altres establiments turístics: hotels, albergs, campaments, bungalows, apartaments, càmpings, balnearis, parcs aquàtics, d'atraccions, temàtics i zoològics, i establiments turístics en general.

c) Transports públics: qualsevol tipus de transport col·lectiu d'ús públic en l'àmbit de les competències de les administracions catalanes i que dugui a terme el servei dins del territori de Catalunya.

d) Platges, rius, llacs i altres superfícies o masses d'aigua.

e) Espais naturals de protecció especial on es prohibeixi expressament l'accés amb gossos. Aquesta prohibició no és aplicable als usuaris de gossos d'assistència.

Article 13. Dret d'accés dels usuaris al món laboral.

1. L'usuari o usuària d'un gos d'assistència no pot ser discriminat en els processos de selecció laboral ni en el compliment de la seva tasca professional.
2. En el seu lloc de treball, l'usuari o usuària d'un gos d'assistència té dret a mantenir el gos al seu costat i en tot moment.
3. L'usuari o usuària d'un gos d'assistència té dret a accedir acompanyat del gos a tots els espais de l'empresa, organització o administració en que porta a terme la seva tasca professional, en les mateixes condicions que els altres treballadors i amb les úniques restriccions que estableix aquesta llei.

Article 14. Exercici dels drets dels usuaris de gossos d'assistència.

En l'exercici del dret d'accés dels usuaris de gossos d'assistència als llocs, espais i transports enumerats en l'article 12 s'han d'observar les normes següents:

- a) L'usuari o usuària d'un gos d'assistència té preferència en l'ús dels espais reservats per a persones amb discapacitat en els transports públics o d'ús públic, que són seients adjacents al passadís o amb més espai lliure al voltant. El gos ha d'estar ajagut al costat de l'usuari o usuària.
- b) En els taxis es permet, com a màxim, l'accés de dos usuaris de gossos d'assistència i han d'anar el gos estesa als peus dels usuaris.
- c) En la resta de mitjans de transport, l'empresa titular, en funció de la capacitat del vehicle, pot limitar el nombre de gossos d'assistència que poden accedir-hi al mateix temps.
- d) El gos no compta com a ocupant d'una plaça en cap tipus de transport dels relacionats en la present llei.
- e) L'usuari o usuària d'un gos d'assistència té preferència en l'ús de la llitera inferior quan utilitzi el servei de lliteres en els transports que disposin d'aquest

servei. Per poder exercir aquest dret, ha de comunicar-se en el moment de la reserva del bitllet a la companyia de transport que correspongui.

Article 15. Limitacions del dret d'accés a l'entorn dels usuaris de gossos d'assistència.

1. L'usuari o usuària no pot exercir el dret d'accés a l'entorn reconegut en aquesta llei si es dóna alguna de les circumstàncies següents:

- a) El gos d'assistència mostra signes evidents de malaltia, com deposicions diarreiques, secrecions anormals o ferides obertes.
- b) El gos d'assistència mostra signes evidents de manca d'higiene.
- c) L'existència d'una situació de risc imminent i greu per a la integritat física de l'usuari o usuària del gos d'assistència o de terceres persones.
- d) La incoació del procediment de suspensió que disposa l'article 8, durant la tramitació d'aquesta suspensió.

2. La denegació del dret d'accés a l'entorn als usuaris de gossos d'assistència fonamentada en l'existència d'alguna de les circumstàncies determinades en l'apartat 1 ha de ser realitzada, en qualsevol cas, per la persona responsable del local, establiment o espai, la qual ha d'indicar a l'usuari o usuària la causa que justifica la denegació i, si aquest ho requereix, fer constar per escrit.

3. El dret d'accés a l'entorn dels usuaris de gossos d'assistència està prohibit en els següents espais:

- a) Les zones de manipulació d'aliments i d'accés exclusiu del personal de restaurants, bars, cafeteries i altres llocs destinats a la restauració.
- b) Els quiròfans, els espais on es duen a terme les cures i tractaments dels serveis d'urgències, les zones de cures intensives o qualsevol altra zona que per la seva funció hagi d'estar en condicions higièniques especials.
- c) L'aigua de les piscines.

4. L'accés dels gossos d'assistència a l'aigua i a la sorra de les platges o altres superfícies o masses d'aigua es regeix pel que estableixen les corresponents ordenances municipals sobre animals de companyia.

Article 16. Dret d'accés a l'entorn dels ensinistradors i agents de socialització.

1. Els ensinistradors i agents de socialització dels centres oficialment autoritzats tenen els mateixos drets d'accés a l'entorn que la Llei atribueix als usuaris de gossos d'assistència, quan vagin acompanyats de gossos d'assistència durant les fases de socialització, ensinistrament, adaptació final i reeducació dels animals.
2. Els ensinistradors i agents de socialització han d'acreditar la seva condició mitjançant la documentació expedida pel centre d'ensinistrament.
3. Els ensinistradors i agents de socialització de gossos d'assistència procedents d'una altra comunitat autònoma o d'un altre país tenen el mateix dret d'accés a l'entorn que estableix l'apartat 1, sempre que l'acreditació expedida pel centre o institució de procedència hagi estat visat per l'òrgan o organisme competent per al reconeixement de gossos d'assistència a què fa referència l'article 4.1.

Article 17. Obligacions d'usuaris, propietaris, ensinistradors i agents de socialització de gossos d'assistència.

1. Els usuaris de gossos d'assistència tenen les següents obligacions:
  - a) Mantenir les condicions higièniques i sanitàries, de benestar i de seguretat que determina la legislació vigent en matèria de protecció dels animals i les que estableix l'article 6.
  - b) Tenir subscrita una pòlissa d'assegurança de responsabilitat civil, fins al límit de cobertura de responsabilitat civil que determini el conseller o consellera del departament competent en matèria de serveis socials.
  - c) Mantenir col·locat en un lloc visible del gos seu distintiu d'identificació.
  - d) Exhibir, a requeriment de les persones autoritzades, la documentació sanitària del gos d'assistència, que es concreta en el passaport europeu per a animals de companyia o en el document sanitari oficial, i la documentació acreditativa de la seva condició de gos d'assistència.
  - e) Mantenir el gos al seu costat, amb la subjecció que en cada cas procedeixi, en els llocs, establiments, allotjaments i transports que especifica l'article 12.
  - f) Complir les condicions de cura i tractament de l'animal i les que el propietari o propietària del gos especifiqui en el contracte de cessió.

g) Utilitzar el gos d'assistència exclusivament per al compliment de les funcions pròpies del seu ensinistrament.

h) Complir i respectar les normes d'higiene i seguretat en les vies i llocs d'ús públic, en la mesura que la seva discapacitat li ho permeti.

i) Comunicar la desaparició de l'animal a l'ajuntament del municipi on estigui censat i al centre d'ensinistrament propietari del gos d'assistència en el termini de quaranta-vuit hores del succés. Les dues comunicacions s'han de dur a terme de manera que quedi constància de les mateixes.

j) Comunicar la desaparició de l'animal de forma immediata a la policia local oa qualsevol altre cos policial que tingui competències en el municipi.

2. El propietari o propietària del gos d'assistència queda subjecte a les obligacions determinades en les lletres a i b de l'apartat 1 amb relació als gossos que s'ensinistren. Si la cobertura de la pòlissa d'assegurança que l'usuari o usuària del gos d'assistència té subscrita encara és operativa, no cal subscriure una altra.

3. Els ensinistradors i agents de socialització dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència són els responsables de complir les obligacions determinades en les lletres e i h de l'apartat 1 respecte als gossos propietat del centre d'ensinistrament mentre es trobin en fase d'ensinistrament i socialització.

Article 18. Requeriments de documentació.

Les persones autoritzades per requerir la documentació que acredita la condició de gos d'assistència són:

a) Els funcionaris que determini el conseller o consellera del departament competent en matèria de serveis socials, els quals han de portar el seu corresponent acreditació.

b) Els agents de l'autoritat estatal, autonòmica i local responsables de la vigilància dels llocs, espais i mitjans de transport habilitats per a l'accés d'usuaris de gossos d'assistència.

Article 19. Responsabilitat dels usuaris.

L'usuari o usuària d'un gos d'assistència és responsable dels danys, perjudicis i molèsties que ocasioni a persones, altres animals, béns, vies i espais públics i al medi natural en general, d'acord amb el que estableix la legislació civil aplicable.

<p style="text-align: center;">CAPÍTOL IV</p> <p style="text-align: center;">Centres d'ensinistrament</p>

Article 20. Requisits per l'autorització de centres d'ensinistrament de gossos d'assistència.

1. Els centres d'ensinistrament, per obtenir l'autorització que els acredita com a centres d'ensinistrament de gossos d'assistència, han de complir els requisits següents:

- a) Tenir personalitat jurídica pròpia o ser un establiment d'una entitat amb personalitat jurídica.
- b) Comptar amb l'espai físic suficient per a l'exercici de l'activitat d'ensinistrament de gossos d'assistència.
- c) Complir la legislació vigent en matèria de salut i protecció dels animals i de medi ambient, i disposar de les preceptives llicències municipals.
- d) Estar vinculat a un nucli zoològic inscrit en el Registre de nuclis zoològics del departament competent en matèria de protecció d'animals.
- e) Disposar del personal mínim que s'especifica en l'apartat 2. Pertànyer, en condicions de ple dret, a alguna associació o federació europees o internacionals de gossos d'assistència. En el cas que el centre encara no pugui pertànyer-hi en condicions de ple dret, disposa d'un termini de cinc anys a comptar des del dia de la sol·licitud com a centre reconegut per la Generalitat per ser membre. Mentrestant, ha de pertànyer a alguna associació o federació europees o internacionals de gossos d'assistència com a membre temporal o observador.

2. El personal mínim que ha de disposar un centre d'ensinistrament de gossos d'assistència és el següent:

- a) Un director o directora responsable del funcionament del centre d'ensinistrament.
- b) Un professional o una professional de l'ensinistrament de gossos d'assistència amb la qualificació que estableix la disposició addicional quarta, sense perjudici del que estableix la disposició transitòria segona, en el cas que presti els seus serveis en centres d'ensinistrament de Catalunya, i en el cas que presti els seus serveis en centres d'ensinistrament de fora de Catalunya, la

qualificació que es derivi d'un títol o certificat obtinguts en un procés de formació reconegut per una associació o federació internacionals de gossos d'assistència.

c) Un veterinari o veterinària en exercici de la professió.

d) Un psicòleg o psicòloga, per dur a terme la tasca de valoració de la unitat de vinculació, sense perjudici del que estableixen els apartats 3 i 4.

3. Els professionals a què fan referència les lletres c) i d) de l'apartat 2 poden prestar els seus serveis en el centre d'ensinistrament com a professionals autònoms, sense perjudici del que estableix l'apartat 4. En qualsevol cas, els veterinaris i psicòlegs han d'estar vinculats al centre mitjançant un document en què constin els drets i obligacions d'ambdues parts.

4. Si l'òrgan competent per a l'autorització de centres d'ensinistrament de gossos d'assistència a què fa referència l'article 23 valora la formació acadèmica de l'ensinistrador o ensinistradora o la formació i preparació d'un altre o altra terapeuta vinculat al centre i relacionat amb el món de la discapacitat i considera que té prou coneixements per avaluar i controlar de forma adequada la unitat de vinculació, la figura del psicòleg o psicòloga a què es refereixen els apartats 2.º i 3 no és exigible.

5. L'incompliment sobrevingut de les condicions establertes per l'autorització dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència comporta, prèvia instrucció del corresponent expedient contradictori, la pèrdua d'aquesta autorització i la cancel·lació de les dades del centre del Registre de centres d'ensinistrament i unitats de vinculació.

Article 21. Obligacions dels centres d'ensinistrament.

Els centres d'ensinistrament tenen les següents obligacions:

a) Garantir que els gossos d'assistència compleixen els estàndards d'ensinistrament que l'associació o federació europees o internacionals en què estiguin afiliats determinin com a mínims.

b) Dur a terme, un cop l'any com a mínim, el control i seguiment del funcionament de la unitat de vinculació.

c) Facilitar al departament de la Generalitat i a la resta d'administracions públiques competents en matèria de protecció dels animals la documentació necessària per a l'exercici de les seves funcions d'inspecció.

- d) Requerir a l'usuari o usuària el certificat de discapacitat amb el dictamen tècnic i facultatiu del centre d'atenció a persones amb discapacitat o de l'ens competent.
- e) Requerir a l'usuari o usuària els informes especialitzats que consideri necessaris per acreditar la seva idoneïtat.

Article 22. Procediment d'autorització dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència.

1. El procediment per a l'autorització dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència s'inicia amb la sol·licitud d'autorització que el titular o la titular del centre, o qui tingui la representació legal, ha de presentar al departament competent en matèria de serveis socials.
2. A la sol·licitud d'autorització s'ha d'adjuntar la documentació acreditativa del compliment dels requisits necessaris per a l'autorització segons el que especifica l'article 20. No cal adjuntar la documentació corresponent als tràmits que l'Administració ha de demanar a altres departaments de la Generalitat o l'administració local competent.
3. El termini per dictar i notificar la resolució del procediment d'autorització d'un centre d'ensinistrament de gossos d'assistència és de sis mesos. Si transcorregut aquest termini no s'ha notificat resolució expressa, s'entén que la sol·licitud ha estat desestimada per silenci administratiu.
4. El cessament d'activitats dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència ha de ser comunicat al departament competent en matèria de serveis socials.

Article 23. Òrgans competents per a l'autorització dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència.

1. Correspon al departament competent en matèria de serveis socials l'autorització oficial dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència.
2. L'òrgan o organisme competent per a dictar les resolucions d'autorització dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència és el determinat pel conseller o consellera del departament competent en matèria de serveis socials.

3. El departament competent per a la tramitació i resolució dels expedients d'autorització dels centres d'ensinistrament de gossos d'assistència ha de demanar, si escau, informes sobre els requisits exigibles per a l'autorització als departaments competents en les matèries objecte d'autorització o llicència, així com als ajuntaments dels municipis i òrgans de govern dels ens locals competents on s'ubiquen aquests centres.

TÍTOL II Del règim sancionador

CAPÍTOL I

Infraccions i sancions

Article 24. Infraccions.

L'incompliment del que disposa aquesta llei és infracció administrativa i ha de ser sancionat d'acord amb el que estableix aquest capítol.

Article 25. Subjectes responsables.

1. Les persones físiques o jurídiques que duguin a terme, directament o indirectament, les accions o omissions tipificades en aquesta llei són responsables de les infraccions administratives en concepte d'autors.

2. Responen solidàriament de les infraccions comeses les següents persones:

- a) Les persones físiques o jurídiques que cooperin en l'execució de la infracció mitjançant una acció o omissió sense la qual la infracció no s'hauria produït.
- b) Les persones físiques o jurídiques que organitzin les activitats o explotin els establiments, les persones titulars de les llicències corresponents o, si escau, els responsables de l'entitat pública o privada titular del servei, quan no compleixin el deure de prevenir que una tercera persona cometi les infraccions tipificades en aquesta llei.

Article 26. Classificació de les infraccions.

1. Les infraccions tipificades en aquesta llei es classifiquen en lleus, greus i molt greus.

2. Són infraccions lleus:

- a) Dificultar l'exercici dels drets reconeguts en aquesta llei, sense arribar a vulnerar-los.
- b) Incomplir qualsevol de les obligacions que l'article 17 imposa als usuaris, propietaris, ensinistradors i agents de socialització de gossos d'assistència.
- c) Incomplir els deures que l'article 21 estableix per als centres d'ensinistrament de gossos d'assistència.

3. Són infraccions greus:

- a) Impedir l'accés, la deambulació o permanència dels usuaris de gossos d'assistència en qualsevol dels llocs, locals, establiments, allotjaments, transports i espais determinats en l'article 12, si són de titularitat privada.
- b) Percebre ingressos addicionals en concepte d'accés del gos d'assistència contravenint al que disposa l'article 11.5.
- c) Utilitzar, de manera fraudulenta, el distintiu d'identificació de gos d'assistència per a un gos que no tingui aquesta acreditació.
- d) Utilitzar, de manera fraudulenta, el gos d'assistència sense ser ni l'usuari o usuària que forma la unitat de vinculació amb el gos, ni el seu ensinistrador o ensinistradora ni el seu agent de socialització.
- e) Ensinistrar el gos sense tenir l'acreditació d'ensinistrador o ensinistradora.
- f) No dispensar l'animal l'atenció veterinària que determina aquesta llei.
- g) Utilitzar el gos després que l'òrgan administratiu hagi suspès la seva condició de gos d'assistència.
- h) Dur a terme, un mínim de tres vegades en dos anys, qualsevol de les conductes o accions tipificades com a infraccions lleus en l'apartat 2.

4. Són infraccions molt greus:

- a) Impedir l'accés, la permanència dels usuaris de gossos d'assistència en qualsevol dels llocs, locals, establiments, allotjaments, transports i espais determinats en l'article 12, si són de titularitat pública.
- b) Privar de forma intencionada a un usuari o usuària del seu gos d'assistència, si el fet no constitueix infracció penal.
- c) Dur a terme, un mínim de tres vegades en dos anys, qualsevol de les conductes o accions tipificades com a infraccions greus en l'apartat 3.

Article 27. Sancions.

Les infraccions tipificades en aquesta llei se sancionen amb les següents multes:

- a) Les infraccions lleus, amb una multa de 300 a 600 euros.
- b) Les infraccions greus, amb una multa de 601 a 3.000 euros.
- c) Les infraccions molt greus, amb una multa de 3.001 a 9.000 euros.

Article 28. Graduació de les sancions.

1. Per determinar les sancions s'han de tenir en compte les circumstàncies següents:

- a) L'existència d'intencionalitat o negligència en els infractors.
- b) La magnitud dels perjudicis causats.
- c) La reincidència, en els termes que estableix l'apartat 2.
- d) La transcendència social dels fets sancionats.
- e) El risc produït.
- f) La diligència exigible a l'infractor o infractora, segons la seva experiència i el coneixement que tingui de les seves funcions laborals.
- g) El fet que hi hagi requeriment previ.

2. Als efectes d'aquesta llei, s'entén que hi ha reincidència quan es dicten dues resolucions fermes en el període de dos anys per la comissió d'infraccions de diferent o idèntica naturalesa.

Article 29. Prescripció d'infraccions i sancions.

1. Les infraccions administratives establertes en aquesta llei prescriuen en els següents terminis:

- a) Les lleus, a l'any d'haver estat comeses.
- b) Les greus, als dos anys d'haver estat comeses.
- c) Les molt greus, als tres anys d'haver estat comeses.

2. Les sancions prescriuen en el termini d'un any a comptar de la data en què les corresponents resolucions esdevenen fermes.

Article 30. Responsabilitat civil.

La imposició d'una sanció no exclou la responsabilitat civil de l'infractor o infractora ni la indemnització, si escau, dels danys i perjudicis que es puguin derivar de la conducta que ha estat objecte de sanció administrativa, de conformitat amb la normativa vigent.

CAPÍTOL II

Procediment i competències en matèria de sancions

Article 31. Òrgans competents en matèria de sancions.

1. Les competències d'incoació, tramitació i resolució dels expedients sancionadors emparats per aquesta llei corresponen a l'entitat o òrgan que gestiona les prestacions en matèria d'assistència i serveis socials.

2. En la tramitació dels expedients sancionadors s'han de tenir en compte, si escau, els informes que puguin emetre els diferents departaments de la Generalitat afectats per raó de la matèria.

3. Els expedients sancionadors per faltes tipificades en la Llei 22/2003, de 4 de juliol, de protecció dels animals són tramitats i resolts pels òrgans determinats en aquesta llei.

Article 32. Procediment aplicable en matèria de sancions.

El procediment aplicable per a imposar les sancions establertes en aquesta llei és el previst, amb caràcter general, per a l'Administració de la Generalitat.

Disposició addicional primera. *Identificació del gos d'assistència.*

El departament competent en matèria de serveis socials ha d'establir el contingut del carnet i del distintiu d'identificació del gos d'assistència que determina l'article 5.2.

Disposició addicional segona. *Registre de centres d'ensinistrament i unitats de vinculació.*

1. Es crea el Registre de centres d'ensinistrament i unitats de vinculació, adscrit al departament competent en matèria de serveis socials, sense perjudici del Registre general d'animals de companyia, adscrit al departament competent en matèria de protecció dels animals.
2. El departament competent en matèria de serveis socials ha d'establir per reglament la regulació del Registre de centres d'ensinistrament i unitats de vinculació.

Disposició addicional tercera. *Conveni per disposar de les dades sobre usuaris de gossos d'assistència.*

1. El departament competent en matèria de serveis socials ha de formalitzar un conveni amb el Consell del Col·legi de Veterinaris de Catalunya, o amb les entitats o organismes que estiguin en possessió de les dades adequades, per obtenir, introduir i compartir les dades dels seus registres que facin referència a usuaris de gossos d'assistència.
2. Les dades a què fa referència l'apartat 1 han de tenir en compte la perspectiva de gènere per facilitar els estudis científics i estadístics i els informes de gènere, d'acord amb la normativa vigent sobre aquesta matèria, i han de respectar, en qualsevol cas, la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal.

Disposició addicional quarta. *Creació de la qualificació professional d'ensinistrament de gossos d'assistència.*

1. El departament competent en matèria de qualificacions professionals ha de crear la qualificació professional d'ensinistrament de gossos d'assistència, així com la formació per mòduls associada, en el termini de dos anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

2. El departament competent en matèria de qualificacions professionals ha de dur a terme les mesures d'acció positiva, informació, orientació, motivació i assessorament, i tots els procediments facilitin i fomentin la presència de les dones en la formació i en la professió d'ensinistrador o ensinistradora de gossos d'assistència.

Disposició addicional cinquena. *Suport econòmic a les persones que necessiten el servei d'un gos d'assistència.*

El Govern, per mitjà del departament competent en matèria de serveis socials, pot donar suport econòmic als usuaris de gossos d'assistència, en les condicions que estableixin les corresponents convocatòries, per a la creació, manteniment i seguiment anual de la unitat de vinculació, d'acord amb les previsions pressupostàries. Cal prestar especial atenció a cobrir les despeses de manteniment d'aquests gossos i els costos de les actuacions que, d'acord amb aquesta llei, són obligatòries per a obtenir i mantenir la condició de gos d'assistència.

Disposició addicional sisena. *Campanyes de divulgació i sensibilització ciutadanes.*

El Govern ha de promoure campanyes informatives, divulgatives i educatives dirigides a la població en general i, amb especial èmfasi, als centres d'ensenyament de tots els nivells, per sensibilitzar els alumnes i educar-los en tot el que fa als usuaris de gossos d'assistència, amb l'objectiu d'assolir la seva integració real i efectiva. Cal tenir en compte de manera especial els sectors de l'hostaleria, comerç, transports i serveis públics i dur a terme altres accions educatives adreçades a la població en general per donar a conèixer el contingut d'aquesta llei.

Disposició addicional setena. *Reconeixement de gossos d'assistència de fora de l'àmbit de Catalunya.*

1. Els usuaris de gossos d'assistència que tenen acreditats els gossos en una altra administració autonòmica o en un altre país de conformitat amb les normes que

regeixen en el seu lloc de residència i que romanen temporalment en Catalunya gaudeixen dels drets que estableixen aquesta llei i la seva normativa de desenvolupament.

2. Els usuaris de gossos d'assistència, que tenen acreditats els gossos en una altra administració autonòmica o un altre país de conformitat amb les normes que regeixen en el seu lloc de procedència i que estableixen la seva residència legal a Catalunya han d'acreditar els gossos segons el procediment que estableix aquesta llei.

3. Les persones residents a Catalunya que adquireixin el gos d'assistència en una altra comunitat autònoma o país queden subjectes a l'obligació que estableix l'apartat 2.

Disposició addicional vuitena. *Accessibilitat universal.*

El compliment de la garantia d'accessibilitat que aquesta llei disposa per als usuaris de gossos d'assistència s'entén sense perjudici del que, amb caràcter general, estableix la legislació aplicable en matèria d'accessibilitat.

Disposició addicional novena. *Procediments d'adquisició, suspensió i pèrdua de la condició de gos d'assistència.*

Els procediments que estableixen els articles 4, 8 i 9 s'han de tramitar de conformitat amb la Llei de l'Estat 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, i la Llei 13/1989, de 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, amb les especificitats pròpies d'aquesta llei.

Disposició transitòria primera. *Reconeixement de gossos d'assistència.*

1. Els gossos pigall ensinistrats o adquirits a institucions internacionals reconegudes i atorgats als seus usuaris per l'Organització Nacional de Cecs d'Espanya (ONCE) tenen automàticament reconeguda la seva condició de gos d'assistència. Però, i en el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei, els usuaris han de demanar l'adequació de l'acreditació dels seus gossos als requisits de reconeixement i identificació que s'hi estableixen.

2. Els propietaris i usuaris d'altres tipus de gossos d'assistència existents en el moment de l'entrada en vigor d'aquesta llei han de adequar-los, en el termini d'un any,

a les condicions establertes en aquesta llei perquè se'ls pugui ratificar la seva condició de gos d'assistència.

Disposició transitòria segona. *Professionals del ensinistrament sense qualificació professional oficialment reconeguda.*

1. Mentre no s'implanti la qualificació professional oficialment reconeguda d'ensinistrament de gossos d'assistència a què fa referència la disposició addicional quarta, poden exercir com a professionals en els centres reconeguts d'ensinistrament de gossos d'assistència les persones que estiguin inscrites en el registre provisional que la Generalitat ha de crear amb aquesta finalitat i que compleixin algun dels següents requisits:

- a) Acreditar experiència durant un mínim de dos anys duent a terme tasques d'ensinistrament d'algun dels tipus de gossos d'assistència.
- b) Tenir un títol o diploma d'ensinistrament d'algun dels tipus de gossos d'assistència expedit per una escola nacional o estrangera de reconegut prestigi.

2. Un cop implantada la qualificació professional d'ensinistrament de gossos d'assistència, i utilitzant-la com referent, s'ha d'iniciar un procés d'acreditació de competències per a la certificació de la competència professional.

Disposició transitòria tercera. *Adaptació de les ordenances municipals.*

Les administracions locals, en el termini d'un any a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei, han de modificar les seves ordenances i adequar-les al que s'hi estableix.

Disposició derogatòria.

Es deroga la Llei 10/1993, de 8 d'octubre, que regula l'accés a l'entorn de les persones amb disminució visual acompanyades de gossos pigall.

Disposició final primera. *Desenvolupament, aplicació i compliment de la Llei*

Es faculta el Govern i el departament competent en matèria de serveis socials perquè, en l'àmbit de les respectives competències, dictin les disposicions necessàries per al desenvolupament, aplicació i compliment d'aquesta llei.

Disposició final segona. *Altres malalties i tipus de gossos d'assistència.*

1. Als efectes del que estableixen els articles 1, 2.h, 2.m i 3.d, es faculta el departament competent en matèria de serveis socials per a reconèixer altres malalties que justifiquin la possibilitat d'optar a l'ús d'un gos d'assistència.
2. Es faculta el departament competent en matèria de serveis socials per ampliar els tipus de gossos d'assistència que estableix l'article 3 quan tingui constància que l'ensinistrament en noves variants d'assistència ha aconseguit resultats positius.

Disposició final tercera. *Pròrroga de l'habilitació dels professionals de l'ensinistrament.*

El Govern, un cop implantada la qualificació professional d'ensinistrament de gossos d'assistència, pot, per raons d'interès general, prorrogar l'habilitació concedida a les persones a què es refereix la disposició transitòria segona.

Disposició final quarta. *Actualització de les sancions pecuniàries.*

Es faculta al Govern per a actualitzar els imports de les sancions pecuniàries establertes per aquesta llei.

Disposició final cinquena. *Entrada en vigor de la Llei.*

Aquesta llei entra en vigor als dos mesos de la publicació en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya ».

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertorqui la facin complir.
Palau de la Generalitat, 26 de novembre de 2009.-El president de la Generalitat de

Catalunya, José Montilla i Aguilera La consellera d'Acció Social i Ciutadania, Carme Capdevila i Palau.

(Publicada en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya »

número 5.519, de 3 de desembre de 2009)

Instrucció 09/s 110. Transport de gossos pigall, que acompanyen a persones cegues o amb discapacitat visual.

Per al transport d'animals s'utilitzen diversos dispositius, com xarxes, barres separadores, arnesos de seguretat,... per tal d'evitar qualsevol possible interferència entre l'animal i el conductor. Tot i així, aquests sistemes, molt eficaços en general, poden no ser adequats pel transport de determinats animals, que per les seves característiques, ensinistrament o funció requereixen d'un tracte específic. Aquest és el cas dels gossos pigall que acompanyen a les persones cegues o amb discapacitat visual.

La conducta d'aquests animals està dirigida a proporcionar als seus usuaris la màxima seguretat i autonomia. Per això són cuidadosament entrenats en la realització de diverses situacions de la vida quotidiana, entre d'altres l'accés, permanència i sortida de vehicles, que s'ha d'integrar perfectament en el conjunt de comportaments apresos per l'animal. Així doncs, la manera més segura i adequada en que poden ser transportats aquests animals és la següent:

- Estirat al terra del vehicle, als peus de l'usuari.
- Subjectat pel propietari mitjançant la pròpia corretja, mantenint el contacte físic amb l'animal durant tot el trajecte.

D'aquesta manera, al mateix temps que s'eviten les interferències entre el conductor i l'animal transportat, s'afavoreix la tasca que té el gos com a auxiliar de les persones cegues o amb discapacitat visual.

Aquesta també és la forma de viatjar als transports públics, prevista en algunes de les normes sobre integració social de les persones amb discapacitat, accessibilitat i supressió de barreres, que han dictat les Comunitats Autònomes i l'Estat (Real Decret 3250/1893).

Els agents encarregats de la vigilància del tràfic s'hauran d'abstenir a formular la denuncia per infracció quan els gossos guia o els cadells en procés d'ensinistrament siguin transportats en els vehicles en les condicions anteriorment descrites.

Circular núm. 8/2007, del 18 de juliol, de la direcció d'autonomia personal, benestar social i atenció al major.

Al ser la ONCE i la Fundació ONCE del gos-guia (d'ara endavant FOPG) organismes tant importants i incidents en la societat, creen una normativa interna relacionada amb els gossos pigall, els seus usuaris i ensinistradors i tot el que envolta aquesta matèria.

Especifica les condicions físiques i socials que fan que una persona pugui ser beneficiària d'aquestes organitzacions, i tot seguit formula els criteris personals que segueixen per prioritzar l'assignació del gos pigall. També recull tota la informació sobre el procés d'adquisició de l'animal; el programa, els diversos tipus de cursos, la documentació, el cost d'aquest, i les incidències que hi poden haver.

Finalment, la circular fa referència a totes les acreditacions existents en la matèria i que estan relacionades amb la ONCE i la FOPG; acreditacions que necessiten els centres d'ensinistrament per a considerar-se com a tal, dels gossos pigall i altres acreditacions facilitades per la ONCE. Tot això sempre en harmonia amb les lleis i normatives establertes en les corresponents Comunitats Autònomes.

El resum de la circular núm. 8/2007 que s'està esmentant es pot trobar a la **pàg. 17**, on es parla sobre el procés d'obtenció del gos pigall. Tot i així, per a proporcionar més informació s'ha adjuntat la circular sencera a l'annex VII.

■ **ENTREVISTA**

Anna Coma, 24 anys. Invident.

Diplomada en fisioteràpia. Actualment estudia quiropràxia.

Té un gos pigall des de fa quatre anys i mig, la BROOKE, és una femella de Labrador Retriever de 6 anys.

...Fins fa 4 anys i mig feies servir el bastó, que és el que et va fer decidir a tenir un gos pigall?

Sobretot la seguretat que et dona per anar pel carrer, estàs més tranquil perquè saps que ella esquivarà els obstacles. Amb el bastó anava molt tensa.

... Què vas haver de fer per aconseguir-lo? Et va costar molt? Quins requisits has de complir?

El primer que has de fer és presentar el full de sol·licitud i al cap d'un temps et criden per passar una sèrie de proves per mirar si ets apte per tenir un gos pigall, perquè no tothom ho és!

Per començar un tècnic de rehabilitació avalua si tens bona mobilitat amb el bastó, si tens bona orientació, etc. Això és molt important perquè el gos el que fa és esquivar els obstacles, però les ordres els hi has de donar tu, i si no saps on vas ni on ets, no li pots indicar què és el que vols que faci. Un cop han comprovat que saps moure't correctament amb el bastó, has de passar un examen psicològic, en el qual avaluen tant la teva salut mental com el teu caràcter (que això després també ho faran servir per orientar-se a l'hora d'adjudicar-te un gos o un altre).

Després has de passar un examen mèdic, per comprovar que no tens cap lesió física o malaltia, et fan proves per mirar la força que tens...

I finalment un assistent social de la ONCE fa un estudi del teu entorn: amb qui i on vius, si és una ciutat o un poble, l'ambient, la família, etc. S'han d'assegurar de que no el vols simplement per fer companyia, perquè un gos guia és molt més que això. També valoren la teva situació econòmica, per comprovar que podràs afrontar les despeses i el manteniment del gos, que encara que no ho sembli, és car!

Al cap d'un temps d'haver passat les proves, et truquen per dir-te si ets apte o no. Si ho ets, et posen a la llista d'espera i quan creuen que hi ha un gos adaptat a les teves característiques, t'avisen.

...Quant temps va passar des de que vas presentar la sol·licitud fins que vas tenir la Brooke?

Tot el procés va durar un any i mig. En el meu cas va ser prou ràpid, potser perquè sóc una persona jove, que en té realment necessitat i que pot adaptar-se fàcilment al gos... però moltes vegades pot tardar 2 o 3 anys.

... Tot i que en el teu cas el procés va ser més curt que altres vegades, creus que és un procés massa llarg i complicat?

L'espera es fa molt llarga, quan em van trucar vaig estar molt contenta.

Jo crec que tot el procés és absolutament necessari, perquè un gos guia no el pot tenir qualsevol, t'ho has de treballar. A més tot aquest temps també permet que puguin trobar un gos adequat a les teves característiques, perquè sinó podria ser un fracàs.

Jo vaig anar a buscar-la a Estats Units, vaig estar-hi un mes d'adaptació durant el qual em van ensenyar el més bàsic, però tot i així no és fàcil, t'hi has de compenetrar moltíssim. Diuen que no estàs completament adaptat fins que fa com a mínim un any que el tens.

... Has hagut de modificar algun aspecte de la teva vida per tal de fer-la compatible amb ella?

No he canviat gaire res, més aviat és la Brooke que s'ha adaptat a la meva vida. Ara faig més coses de les que feia abans, puc moure'm més, em fa menys mandra fer les coses i tinc més llibertat.

No he deixat de fer les activitats que feia, per exemple, abans feia competició d'esquí i ella venia amb mi, es quedava a l'hotel durant l'estona que fèiem la competició i ja està. M'anava molt bé perquè quan ens feien anar a córrer no necessitava que ningú m'acompanyés, ella seguia a la resta de l'equip i em guiava.

Per altra banda també té algun petit inconvenient, com per exemple que sempre has d'estar pendent d'ella: el veterinari, el menjar, passejar-la, raspallar-la... però per mi ha suposat un canvi molt positiu i em compensa moltíssim!

... Et va costar entendre-t'hi? Penses que t'han adjudicat un gos adequat?

Al principi no és fàcil, li has de saber marcar unes pautes, ser estricte i constant. Ara ja ens entenem a la perfecció, a vegades fins i tot l'he de renyar perquè és massa carinyosa!

Penso que si que van saber trobar un gos adient per el meu caràcter, a mi m'agrada fer moltes coses i ella també és molt activa.

.... La Brooke ha patit algun problema de salut o has tingut algun problema pel que fa a l'ensinistrament?

No, ha tingut algun problema digestiu perquè es menja coses que no toquen, però res greu.

De petits els hi fan moltes proves per mirar que estiguin completament sans, com per exemple que no tinguin displàsia de cadera, controlen molt el pes...

Cada sis mesos li fan una revisió i analítiques de sang per mirar que tot estigui correcte. És important que estigui molt sana per poder entrar a tot arreu (restaurants, etc.)

En quant a l'ensinistrament cap problema, tot va bé, però al principi vaig haver d'esforçar-m'hi molt.

... Creus que la gent té clar com s'ha de tractar als gossos pigall? I la legislació, la coneixen?

No. La societat no està gens informada de quina feina fan i com se'ls ha de tractar. Jo vaig haver de posar un cartell enganxat a l'arnés que deia NO TOCAR perquè ella és molt carinyosa i si li diuen coses, saluda a tothom; en aquest cas no se l'ha de renyar a ella, sinó a les persones que la distrauen. És molt important que no la distreguin, que no l'agafin per l'arnés...i això són coses que la gent fa sense adonar-se'n.

Jo crec que més o menys la gent ho sap i ho respecta la meitat de la població.

Pel que fa als establiments i llocs públics moltes vegades suposa un problema, perquè no coneixen la llei i no et deixen entrar. Una vegada volia entrar en un bazar xinès i no deixaven entrar a la gossa; entre una amiga i jo vam intentar explicar-los que era una gossa guia i que no la podia deixar a fora, però ens va costar tant entendre'ns, amb el problema del idioma afegit, que vam acabar marxant.

Porto un llibret de la legislació a sobre, per si em trobo amb un problema poder ensenyar-lo i demostrar que no faig res malfet.

Fa poc, per anar a Andorra, vaig haver d'anar al veterinari perquè em fes un informe on deia que la gossa estava sana i capacitada per entrar a les botigues, perquè allà no hi ha legislació específica, i si volen tenen el dret de no deixar-te entrar.

També he passat alguna mala experiència per culpa de les lleis, una vegada vaig anar a Suècia per una competició d'esquí, i allà tenen una normativa diferent que a la resta de la Unió Europea i per entrar al país es necessita una analítica especial on consti

que el gos no té anticossos contra la ràbia i alguns paràsits. Tot i que els hi vam explicar que feia poc que tenia la gossa i que no era bo que ens separéssim, i que vam intentar-ho tot, no em van deixar entrar la Brooke al país. Per sort se la va quedar una veterinària que vivia a la frontera a casa seva els quatre dies que durava la competició. Quan me la van tornar va estar molt contenta, no es desenganxava de mi! Des de llavors sempre té el cap o una pota en contacte amb mi.

Aquesta és l'experiència més dolenta que he tingut.

Altres països com França o Itàlia estan més conscienciats i tot són facilitats!

... Ets membre de l'associació de gossos pigall de Catalunya?

No, tot i que ho hauria de ser, perquè pots tenir avantatges: medicaments més barats, descomptes amb el menjar...

CONCLUSIÓ

Als anys 70 encara no hi havia lleis per als gossos pigall i per tant els seus usuaris no tenien el dret d'accés a espais públics o privats i altres establiments. La discriminació cap a aquestes persones era tant exagerada que sorgeix la necessitat de crear un Reial Decret, aprovat el desembre de 1983, que regulava l'ús de gossos pigall per a cecs i deficients visuals. Això representa un gran pas per als usuaris, però tot i que hi ha un reconeixement general en tot el territori espanyol, existeixen grans diferències entre Comunitats Autònomes.

La llei més evolucionada socialment és la que fa referència als gossos d'assistència en general, i considerem que, tot i que ja hi ha algunes Comunitats que ja en fan ús, tota la resta s'haurien de sumar al procés de canvi.

Catalunya representa una de les Comunitats Autònomes que està en procés de renovació de la legislació. Tracta l'accés a l'entorn de les persones acompanyades de gossos d'assistència en general fent èmfasi als gossos pigall. D'aquesta manera aconsegueix eliminar la discriminació cap a totes les persones que necessiten l'assistència d'un gos degut a alguna deficiència física o mental.

S'ha descrit la legislació espanyola i la catalana ja que són les que ens afecten a la nostra comunitat, així doncs, després del seu estudi, podem observar que la nostra comunitat gaudeix d'unes lleis amb sentit comú i respecte de la gent cega, mostrant una gran evolució cap al reconeixement i consideració dels valors de les persones. La legislació catalana és molt completa arribant a temes essencials en la matèria, tot i així, considerem que alguns temes s'haurien d'estudiar amb més profunditat, i sobretot mitjançant l'aportació d'especialistes en cada camp, per tal d'evitar confusions o problemes. Un exemple en podria ser l'ús del morrió; aquest s'ha d'utilitzar en aquells casos en que el gos es mostri agressiu, però molt possiblement, degut al seriós i fort ensinistament que reben aquests animals, els gossos mai arribaran a mostrar-se agressius. En tot cas, la utilització o no del morrió no hauria d'estar supeditada només pel treballador del local, transport públic,... ja que si es col·loca en una situació en que l'animal s'ha comportat correctament això arribaria a ser contraproduent. Per aquest motiu, l'ús del morrió hauria de ser dictat per diverses persones, entre elles l'usuari i el treballador encarregat.

Per altra banda, considerem rellevant la constant menció sobre les condicions higiènic-sanitàries de l'animal. Així doncs, són d'especial importància les zoonosis, però a la legislació no hi consten totes les possibles malalties transmeses pels gossos als humans. Resulta un tema imprescindible de tractar, de manera que caldria esmentar totes les possibles zoonosis.

Durant el procés de recerca de la informació s'han obtingut articles esmentant la legislació i la posada en pràctica d'aquesta, fent-nos veure que, tot i les àmplies normatives, a la vida real no sempre es compleixen les normes i no s'apliquen les sancions pel seu incompliment. Sovint, les autoritats no coneixen les lleis i els drets dels usuaris i del gos pigall dificultant encara més el compliment de les lleis. Malauradament existeixen moltes persones amb deficiència visual, però per sort poden gaudir de la gran ajuda d'aquests animals, per aquest motiu considerem que les persones que es dediquen a vigilar el manteniment de l'ordre públic haurien d'estar informades sobre la matèria i procurar el compliment de les lleis.

Es fa palès que a la societat actual hi ha una gran desconexió sobre l'esforç que representa per un deficient, ja sigui físic o mental, portar una vida normal. En general, es pensa que l'adquisició d'un gos pigall soluciona la vida de l'usuari, però en realitat és la suma de la dedicació i la constància, i sobretot la força del deficient per adaptar-se a la societat, la mateixa que moltes vegades els posa problemes per aconseguir-ho. Moltes persones creuen que l'obtenció d'un gos pigall és tant sols un "luxo" per substituir el bastó, eina que en principi els ajuda en moltes situacions. Però l'existència del gos pigall com a assistent els hi dona molta llibertat i confiança en ells mateixos. Passen a tenir uns altres ulls que els guien durant el dia a dia i que s'enfronten a les petites dificultats que per a nosaltres són inexistents.

BIBLIOGRAFIA

Davis M, Bunnell M. 2007. **Working like dogs : the service dog guidebook**. Foreword by Betty White.USA.

Larkin P, Stockman M. 2002. **El libro de los perros**. Editorial Random House Mondadori. Barcelona.

Lawrenson D. 2001. **Guide Dogs; from puppies to partners**. Editorial Allen & Unwin. Australia.

Barnes. J. 2004. **Puppy Training: The guide dogs way**. Editorial Ringpress. UK.

<http://perrosguia.once.es/>

<http://www.guidedogs.org.uk/whatwedo/training/>

<http://www.perrosguia.org.mx/comoseentrena.html>

ONCE

SOLICITUD DE PERRO-GUÍA.

Datos personales del solicitante:

Apellidos	
Nombre	
Fecha nacimiento	
DNI nº	Nº afiliado
Centro de adscripción	
Domicilio	
Población	Código postal
☎ Casa	
☎ Trabajo	
☎ Móvil	
Correo electrónico	

¿Dónde desearía realizar el curso?

FOTOGRAFÍA DE CUERPO ENTERO
(Medida estándar)

Escuela de MADRID.

Escuela de ROCHESTER.

Renovación

Primera solicitud

Fdo.:

El solicitante consiente que los datos reseñados en este documento y en su correspondiente expediente se incorporen a un fichero mecanizado que será utilizado exclusivamente por la ONCE y la FOPG para el tratamiento derivado de la solicitud, y cuya responsable es la Dirección General de la ONCE, con domicilio en la Calle Prado 24, Madrid (28014), en donde puede ejercitar los derechos de acceso, rectificación, cancelación y oposición que legalmente le asiste.

INFORME SOCIAL

"SOLICITUD DE PERRO-GUÍA"

Datos personales del solicitante:

Apellidos

Nombre

Cumplimentar por el trabajador social:

¿Qué tipo de vivienda tiene?

• Bloque de viviendas	☐	Ascensor	☐ SI	☐ NO
• Bloque de viviendas con urbanización	☐	Ascensor	☐ SI	☐ NO
• Adosado con patio	☐			
• Unifamiliar	☐			
• Otros (especificar)	☐	<input type="text"/>		

¿De qué tipo de lugar dispondría para las evacuaciones del perro?

En domicilio

En trabajo/Centro de estudios.

• Césped	☐	• Césped	☐
• Tierra	☐	• Tierra	☐
• Asfalto	☐	• Asfalto	☐
• Pípi-can	☐	• Pípi-can	☐
• Otros	☐	• Otros	☐

Características de la Unidad de convivencia:

Parentesco	Fecha nacimiento	Actividad	Discapacidad
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

¿Es algún miembro de la familia reticente a la convivencia con el perro-guía?

SI	(especificar): <input type="text"/>
NO	<input type="text"/>

¿Se detecta por parte del solicitante tener algún reparo o prevención al contacto con los perros?

SI	(especificar): <input type="text"/>
NO	<input type="text"/>

¿Por qué motivos solicita un perro-guía?

¿Qué ventajas cree que le reportará el perro-guía?

¿Qué desventajas?

¿Esta dispuesto a asumir los gastos inherentes al mantenimiento de un perro-guía (alimentación, gastos veterinarios, imprevistos, etc....)?

SI

NO

¿Tiene o ha tenido perros en el domicilio familiar?

SI

¿Cuándo/cuántos?:

NO

¿Tiene actualmente algún animal doméstico en su domicilio?

SI

¿Cuál?:

NO

Tipo de empresa. / Trabajo que desempeña.

Si el solicitante trabaja/estudia, ¿hay algún problema para que el perro permanezca con él?

SI

¿Cuál?:

NO

Si es vendedor de cupón, especifique las características del punto de venta.

Origen de la información sobre la adquisición del perro-guía.

- Personas que utilizan perro-guía.
- Profesionales de la ONCE o la Fundación ONCE PERRO-GUÍA.
- Publicaciones (folletos).
- Otras fuentes.

Fecha

Trabajador Social de la ONCE

Fdo.:

El solicitante consiente que los datos reseñados en este documento y en su correspondiente expediente se incorporen a un fichero mecanizado que será utilizado exclusivamente por la ONCE y la FOPG para el tratamiento derivado de la solicitud, y cuya responsable es la Dirección General de la ONCE, con domicilio en la Calle Prado 24, Madrid (28014), en donde puede ejercitar los derechos de acceso, rectificación, cancelación y oposición que legalmente le asisten

INFORME DE ORIENTACIÓN Y MOVILIDAD "SOLICITUD DE PERRO-GUÍA"

Datos del profesional que realiza el informe:

Apellidos

Nombre

Centro de adscripción

Datos del solicitante:

Apellidos

Nombre

Preguntas directas "INTERIOR":

1) ¿Cómo se desplaza?

- Sin ayudas.
- Con guía vidente.
- Con bastón de movilidad.
- Perro-guía.

2) ¿Ha recibido entrenamiento en OYM?

SI	(Año en que recibió el mismo):
NO	

3) Nivel de movilidad independiente:

- Generalmente necesita ir acompañado.
- Autónomo en interiores conocidos.
- Autónomo en itinerarios concretos (domicilio, trabajo ...)
- Autónomo en cualquier entorno.

4) Describa los trayectos que realiza habitualmente:

- Duración del trayecto y frecuencia:
- Descripción del recorrido con especificaciones de tiempos desde la salida hasta el destino:

5) ¿Se desplaza de forma habitual por zonas sin aceras a pie de carretera?

SI
NO

6) Es frecuente en sus rutas habituales la existencia de:

- Zonas peatonales.
- Grandes espacios abiertos.
- Animales incontrolados.
- Restos de basura.
- Vías férreas.
- Otros.

(Especificar).

7) ¿Se desplaza de forma habitual en transporte público?

SI	(Frecuencia):
NO	

8) ¿Cuáles de forma autónoma?

• Autobús.	
• Tren.	
• Metro.	
• Otros	(Especificar):

9) ¿Qué tipo de calzado utiliza habitualmente?

• Deportivo.	
• Tacón.	
• Suela.	
• Otros	(Especificar):

Deficiencia visual y situación:

10) Discapacidad Visual.

• Total.	
• Parcial.	

11) Agudeza Visual de lejos.

• Ojo derecho.	
• Ojo izquierdo.	

12) ¿Distingue visualmente objetos tales como: bolardos, papeleras, árboles...?

SI
NO
A veces: (Especificar):

13) ¿Tiene problemas cuando en sus desplazamientos se encuentra con cambios de iluminación?

SI	(Especificar):
----	----------------

NO		
A veces:	(Especificar):	

Observación en EXTERIORES:

14) Tomando como referencia una acera de más de 150 cm. de ancho, poco transitada y sin muchos obstáculos, determine:

- Longitud de paso (de talón a talón en cm.)
- Velocidad de la marcha (con bastón, cuantos pasos da en 30")
- Acompañado con guía vidente que se adapte a la velocidad del solicitante ¿Cuantos pasos recorre en 30"?

15) Mantiene la línea recta en su desplazamiento:

SI		
NO		
Especificar si se desvía:		
• Hacia la derecha.		
• Hacia la izquierda.		
• Erráticamente.		

16) ¿Cuál es su posición?

Parado:

• Erguido	
• Encorvado	
• Inclinado hacia:	
Izquierda	
Derecha	
Adelante	
Atrás	
• Otras posiciones anómalas	(especificar):

Caminando:

• Erguido	
• Encorvado	
• Inclinado hacia:	
Izquierda	
Derecha	
Adelante	

	Atrás	
•	Otras posiciones anómalas	(Especificar):

17) ¿Pierde el equilibrio a la hora de subir/bajar bordillos?

SI	(Especificar:)
NO	
A veces:	(Especificar:)

18) ¿Recupera fácilmente la posición de equilibrio ante situaciones inesperadas?

SI	
NO	

19) Caminando con su auxiliar de movilidad, ¿detecta cambios de textura en el suelo?

SI	
NO	
A veces:	(Especificar:)

20) Caminando con guía vidente, ¿detecta cambios de textura en el suelo?

SI	
NO	
A veces:	(Especificar:)

21) En sus trayectos habituales, ¿tiene necesidad de usar escaleras/rampas mecánicas?

SI	
NO	

22) Reacción ante escaleras fijas.

• Seguridad.	
• Inseguridad.	
• Miedo.	

23) Reacción ante escaleras mecánicas.

• Seguridad.	
• Inseguridad.	
• Miedo.	

24) ¿Es capaz de realizar un recorrido siguiendo las instrucciones recibidas?

SI	
NO	

Observaciones:	
----------------	--

25) Una vez finalizado el recorrido ¿Es capaz de volver al punto de partida?

SI	
NO	
Observaciones:	

26) ¿En sus desplazamientos utiliza la pared como referencia constante?

SI	
NO	
Especifique:	

27) ¿Es capaz de discriminar sonidos durante la marcha?

SI	
NO	
A veces:	(Especificar:)

28) ¿Tiene dificultad en localizar la fuente del sonido?

SI	
NO	
A veces:	(Especificar:)

29) ¿Interpreta adecuadamente las secuencias de tráfico reguladas por semáforo?

• En calles de sentido único de circulación.		(Especificar:)
• En calles de doble sentido		
• A veces		

30) ¿Sabe el momento correcto para cruzar en calles donde no existe semáforo?

• En calles de sentido único de circulación.		(Especificar:)
• En calles de doble sentido		
• A veces		

31) Desde su punto de vista profesional, ¿cree que el perro-guía es el auxiliar de movilidad adecuado para el solicitante?

32) Observaciones.

Fecha

Técnico de Rehabilitación de la ONCE

Fdo.:

El solicitante consiente que los datos reseñados en este documento y en su correspondiente expediente se incorporen a un fichero mecanizado que será utilizado exclusivamente por la ONCE y la FOPG para el tratamiento derivado de la solicitud, y cuya responsable es la Dirección General de la ONCE, con domicilio en la Calle Prado 24, Madrid (28014), en donde puede ejercitar los derechos de acceso, rectificación, cancelación y oposición que legalmente le asisten.

INFORME MÉDICO

"SOLICITUD DE PERRO-GUÍA"

Datos del profesional que realiza el informe:

Apellidos

Nombre

Centro de adscripción

Datos del solicitante:

Apellidos

Nombre

1) Datos físicos del solicitante:

• Peso		Kg.
• Talla		cm.
• Dinamometría:		
• Mano derecha		
• Mano izquierda		
• Tensión arterial		mmhg.
• Frecuencia cardiaca		lpm.

2) ¿Padece alguna enfermedad infecto-contagiosa?

SI	(Especifique):
NO	

3) ¿Padece o ha padecido alguna enfermedad que pudiera afectar a su motricidad?

SI	(Especifique):
NO	

4) ¿Padece...?

Crisis de alergia:

SI	(Especifique):
NO	

Procesos de tipo asmático:

SI	(Especifique):
NO	

Mareos:

SI	(Especifique):
NO	

Crisis epilépticas:

SI	(Especifique):
NO	

5) ¿Sufre algún tipo de problema cardíaco?

6) ¿Padece diabetes? ¿Qué tipo de tratamiento sigue? ¿Esta compensada?

SI	(Especifique):
NO	

7) ¿Sigue alguna dieta especial? (Especificar):

8) ¿Está sometido a tratamiento médico de manera continuada?

SI	(Especifique):
NO	

9) ¿Presenta alguna de las siguientes adicciones?

• Tabaco.	
• Alcohol.	
• Drogas.	

10) Deficiencia visual. Diagnóstico:

• Con resto visual.	
• Sin resto visual.	

11) Edad a la que le sobrevino la discapacidad visual.

12) ¿Tiene el solicitante el uso completo de su mano y brazo izquierdo?

SI	
NO	(Especifique):

13) Estado general de salud.

14) Observaciones generales y valoración profesional.

Fecha

Médico de empresa de la ONCE

Fdo.:

El solicitante consiente que los datos reseñados en este documento y en su correspondiente expediente se incorporen a un fichero mecanizado que será utilizado exclusivamente por la ONCE y la FOPG para el tratamiento derivado de la solicitud, y cuya responsable es la Dirección General de la ONCE, con domicilio en la Calle Prado 24, Madrid (28014), en donde puede ejercitar los derechos de acceso, rectificación, cancelación y oposición que legalmente le asisten.

INFORME PSICOLÓGICO

"SOLICITUD DE PERRO-GUÍA"

Datos del profesional que realiza el informe:

Apellidos

Nombre

Centro de adscripción

Datos del solicitante:

Apellidos

Nombre

ÁREA COGNITIVO-INTELLECTUAL. Durante la entrevista, se detectan en el solicitante:

Indicios de déficit significativos en habilidades intelectuales.

SI

(Especifique):

NO

¿Un adecuado nivel de comprensión verbal que le permita comprender órdenes e instrucciones?

SI

NO

(Especifique):

Un adecuado nivel en habilidades de expresión verbal.

SI

NO

(Especifique):

ÁREA MOTIVACIONAL.

¿Cuáles son las expectativas del solicitante ante la utilización de un perro-guía como instrumento de movilidad?

En su opinión, su interés en utilizar el perro-guía, ¿está centrado en movilidad o predominan otras motivaciones como mejora de su imagen, compañía, defensa personal...?

SI

NO

(Especifique):

ÁREA EMOCIONAL. El solicitante presenta:

Un buen ajuste a la discapacidad visual

SI	
NO	(Especifique):

Sintomatología ansiosa

SI	(Especifique):
NO	
Fobias	
SI	(Especifique):
NO	

Sintomatología depresiva

SI	(Especifique):
NO	

Otras sintomatologías

	(Especifique):
--	----------------

ÁREA SOCIO-AMBIENTAL. Posee el solicitante en su repertorio conductual:

El nivel adecuado de asertividad.

SI	
NO	(Especifique):

El control adecuado de los parámetros de conducta no verbal.

SI	
NO	(Especifique):

Habilidades sociales adecuadas para la relación interpersonal.

SI	
NO	(Especifique):

Observaciones generales y valoración profesional.

Fecha

Psicólogo de la ONCE

Fdo.:

El solicitante consiente que los datos reseñados en este documento y en su correspondiente expediente se incorporen a un fichero mecanizado que será utilizado exclusivamente por la ONCE y la FOPG para el tratamiento derivado de la solicitud, y cuya responsable es la Dirección General de la ONCE, con domicilio en la Calle Prado 24, Madrid (28014), en donde puede ejercitar los derechos de acceso, rectificación, cancelación y oposición que legalmente le asisten.

		SOLICITUD DE ACREDITACIÓN	
DE USUARIO Y DISTINTIVO PERRO GUÍA			
Datos personales del solicitante:			
Apellidos			
Nombre			
Fecha nacimiento			
DNI nº		Nº afiliado	
Centro de adscripción			
Domicilio			
Población		Código postal	
 Casa			
 Trabajo			
 Móvil			
Correo electrónico			
	Adjudicación	☐	Renovación ☐
Datos del Perro guía:			
Responde al nombre de:		Edad	
Raza		Color	
Escuela de procedencia:		Nº de registro:	
• Escuela de MADRID	☐		
• Escuela de ROCHESTER	☐		
• Otras (especificar)	☐		
Documentación que se adjunta:			
• Acreditación de la ESCUELA			☐
• Certificado veterinario			☐
• Dos fotografías (solicitante junto al perro en posición de descanso)			☐

Fecha con letra

ASUNTO: Normativa reguladora de la concesión y la acreditación de perros-guía.

CIRCULAR Nº 8/2007, DE 18 DE JULIO, DE LA DIRECCIÓN DE AUTONOMÍA PERSONAL, BIENESTAR SOCIAL Y ATENCIÓN AL MAYOR.-

---

Registro General n.º: 2007/416843

La amplia experiencia adquirida por la ONCE y la Fundación ONCE del perro-guía (en adelante FOPG) en facilitar perros-guía y en el desarrollo de los procesos relacionados con dicho fin, así como de los procedimientos orientados a la mejora de la calidad y eficiencia de dicho servicio, aconseja actualizar algunos aspectos de la presente normativa.

Por consiguiente, en virtud de las facultades que me confiere el artículo 6.3.d) del Real Decreto 358/1991, de 15 de marzo, modificado por los Reales Decretos 1200/1999 y 1359/2005, así como los vigentes Estatutos de la ONCE, publicados en el BOE de 2 de agosto de 2006, dispongo lo siguiente:

I.- CONCESIÓN

La Organización Nacional de Ciegos Españoles decidió, mediante acuerdo 3/89-3 de fecha 20 de junio de 1989 de su Consejo General, la creación de una Fundación de carácter benéfico-asistencial cuyo fin principal fuera facilitar a personas con ceguera o deficiencia visual perros-guía como medio alternativo para su movilidad.

Como resultado de dicha decisión se constituyó el 24 de septiembre de 1990 la FOPG, siendo la ONCE su fundador único.

Mediante Convenio de fecha 22 de enero de 2003, suscrito entre la ONCE y la FOPG, complementado con adenda de 20 de diciembre de 2005, se regulan las condiciones en las que los afiliados de la ONCE se podrán beneficiar de la prestación concertada con la FOPG, ya sea directamente con ella, o a través del convenio que se pudiera suscribir con otras Entidades.

1. BENEFICIARIOS

Podrán ser beneficiarios de los servicios que brinda la FOPG, en el marco del Convenio citado, aquellas personas que reúnan los siguientes requisitos:

- a) Ser afiliado a la ONCE.
- b) Poseer la mayoría de edad en el momento de formular la solicitud.
- c) Tener un nivel suficiente de autonomía personal para desplazarse con independencia.
- d) Disponer de unas condiciones físicas, psicológicas, y socioeconómicas que le permitan hacerse cargo del perro-guía correctamente.

La selección de beneficiarios se efectuará valorando objetivamente los requisitos anteriormente señalados, sin que quepa discriminación alguna de acuerdo al Modelo de Prestación de Servicios Sociales de la ONCE y el Convenio firmado entre ONCE y FOPG, realizando dicha selección la Comisión Mixta constituida al efecto

2. PROCESO DE ATENCIÓN AL AFILIADO

La atención a los afiliados en materia de perros-guía deberá ajustarse a los mismos principios, criterios y procesos establecidos para la prestación de Servicios Sociales en la ONCE, según el acuerdo del Consejo General 3/98-2.1, por el que se aprueba el Modelo de Prestación de Servicios Sociales.

2.1. Proceso de acceso.

La presentación de solicitudes y documentación podrá realizarse en cualquier Delegación Territorial, Dirección Administrativa, Agencia de la ONCE o Centro de Recursos Educativos

aunque, preferentemente, se presentarán en el Centro al que esté adscrito como afiliado el solicitante.

En caso de que la solicitud y documentación se presenten en un Centro diferente al de la tramitación, el Centro receptor remitirá el expediente, con carácter de urgencia, al Centro responsable de la tramitación. Dicho Centro de tramitación se corresponde con la Delegación Territorial o Dirección Administrativa a la que se encuentre adscrito, por afiliación, el solicitante.

El Centro de adscripción deberá actualizar la información relativa al afiliado contenida en la Aplicación del Modelo de Prestación de Servicios Sociales en el sub-apartado: “Información básica del afiliado”. Desde dicho Centro, se completará el conocimiento de la situación del solicitante mediante los informes Social, de Orientación y Movilidad, Médico y Psicológico (Anexos II, III, IV y V), que serán realizados por los profesionales de los Centros a los que esté adscrito el demandante.

Una vez disponga el Centro del expediente completo (Anexos, II, III, IV y V) junto con la solicitud cumplimentada por el solicitante (Anexo I), será remitido a la Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor, siendo considerada válida a todos los efectos la solicitud, con fecha de su presentación en el centro.

2.2. Criterios de priorización en la asignación del perro-guía a los solicitantes.

De cara a fomentar la igualdad de oportunidades, los criterios a emplear para la priorización en la asignación del perro-guía a los solicitantes, se fundamentarán en los aspectos que más abajo se expresan, con la excepción de los demandantes que hayan utilizado perro-guía y precisen reponerlo (renovadores), que tendrán prioridad respecto a los demás cuando requieran continuidad en el uso del perro-guía siempre que las causas que motivaron la concesión se mantengan y la nueva solicitud se realice en un periodo no superior a un año desde que se produjo la baja como usuario:

- a) Solicitantes ciegos totales o sin resto visual funcional.
- b) Orden de presentación de la solicitud.
- c) Complejidad de los itinerarios habituales que el solicitante realice a pie.

d) Solicitantes para los que el uso de perro-guía evite graves riesgos que impidan o dificulten su integración laboral o social.

2.3. Órganos competentes para la resolución de los expedientes.

Las decisiones sobre concesión/denegación del perro-guía corresponden a la ONCE y los criterios de asignación, una vez valorados los “informes básicos de los solicitantes” y los que pudieran promoverse en cada situación, a la FOPG.

Por este motivo se constituirá una Comisión Mixta formada por responsables, tanto de la Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor, como de la Fundación ONCE del Perro-Guía, desde la que se adopten las decisiones anteriormente indicadas. Por tanto, dicha Comisión Mixta quedará constituida por:

- Director/a de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor de Dirección General de la ONCE.
- Director/a-Gerente de la FOPG.
- Jefe/a del Departamento de Autonomía Personal y Accesibilidad de Dirección General.
- Coordinador/a de los Departamentos Técnicos de la FOPG.
- El/los profesional/es técnico/s que se considere necesario en cada momento y que asistirá/n a dicha Comisión Mixta en calidad de asesor/es.

2.4. Comunicación de incorporación a los cursos de aprendizaje y entrenamiento del usuario con el perro-guía.

La Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor de la ONCE notificará al Centro de adscripción del afiliado la fecha de inicio y finalización del curso de aprendizaje y entrenamiento con la suficiente antelación.

3. CARACTERÍSTICAS DEL PROGRAMA DE APRENDIZAJE Y ENTRENAMIENTO DEL USUARIO CON EL PERRO-GUÍA

3.1. Modalidades del Programa

Se contemplan tres modalidades en la aplicación del programa de aprendizaje y entrenamiento del usuario con el perro-guía:

a) Curso residencial: Se trata de un curso que se realiza en el Centro de Adiestramiento. Cubre un programa amplio de trabajo en distintas zonas próximas al Centro y en áreas de variada complejidad urbana. Un mismo instructor tiene a su cargo simultáneamente varios solicitantes.

b) Curso domiciliario: Consiste en realizar el entrenamiento con el perro-guía de forma particularizada en el entorno del domicilio del solicitante, al que se desplazará un Instructor.

c) Curso semi-domiciliario: Es un curso mixto que se compone de una parte en régimen residencial y otra en el entorno del domicilio del solicitante.

3.2. Entidades autorizadas para impartir el Programa

El Curso Residencial puede ser realizado por la FOPG o por otra Entidad especializada con la que ésta tuviese suscrito un Acuerdo de Colaboración al respecto.

Los Cursos Domiciliario y Semi-domiciliario son prestados únicamente por el Centro de Adiestramiento de la FOPG, pudiéndose considerar otras ofertas que pudieran producirse, siempre que cumplan las garantías establecidas por la ONCE.

El solicitante podrá indicar su preferencia en cuanto a modalidad y Entidad en que recibirá el Curso, si bien la ONCE será quien finalmente decida al respecto, en base a criterios técnicos, y se lo comunicará al interesado.

3.3. Seguimientos

Se llevarán a cabo seguimientos tales como procesos de verificación y apoyo, independientemente de la Entidad facilitadora del perro-guía, en las ocasiones en que, por solicitud del usuario o a iniciativa de la ONCE o la FOPG, se consideren necesarios.

4. TITULARIDAD DEL PERRO-GUÍA

Todos los beneficiarios a los que se conceda un perro-guía procedente directamente de la FOPG, adquirirán el usufructo sobre él a través de un contrato de cesión con la FOPG, en el que se concretarán los derechos y obligaciones de ambas partes.

Los perros-guía facilitados por la FOPG procedentes de otras Entidades, serán adquiridos por los beneficiarios en las condiciones establecidas por la Entidad de procedencia.

5. INCIDENCIAS.

5.1. Renuncias al Programa.

Se entenderá que un afiliado al que se le ha concedido la atención en materia de perro-guía, tras la valoración correspondiente, renuncia a dicho servicio y a las prestaciones de la FOPG cuando:

- De forma expresa lo haga constar con anterioridad a la iniciación del mismo.
- Posponga su incorporación sin causa justificada, lo que se considerará una renuncia implícita.
- No se presente a la primera citación y no medie aviso o causa justificada.

En todos estos casos se producirá su baja en la lista de espera. No obstante los afiliados que se encuentren en esa circunstancia serán dados de alta en la misma desde el momento en el que efectúen una nueva solicitud.

5.2.Retirada del perro-guía.

Una vez concedido el perro-guía tras superar el curso de instrucción, se planteará la retirada del mismo en las siguientes circunstancias:

- a) Fallecimiento del afiliado.
- b) Incumplimiento de los deberes contemplados en el contrato en virtud del cual se le ceda el animal.
- c) Descuido y falta de diligencia reiterados en la higiene y sanidad del perro-guía o negativa a someterlo a los controles sanitarios exigidos por la legislación correspondiente.
- d) Incumplimiento de los principios y criterios de respeto, protección y defensa del perro.
- e) Utilizar el perro-guía para funciones diferentes a las propias de la específica misión para las que fue entrenado.
- f) Pérdida de la condición de afiliado a la ONCE. Esta contingencia será puesta en conocimiento de la FOPG por parte de la ONCE para que actúe en consecuencia. No obstante, a la vista de circunstancias especiales, podrá subscribirse un nuevo contrato entre la FOPG y el usuario por el que se regulen, a partir de ese momento, las nuevas condiciones de cesión del perro-guía.

6. PRESTACIONES DE LA ONCE CONCERTADAS CON LA FOPG

La prestación principal comprende el coste real del perro-guía adiestrado, además del apoyo y asistencia técnica a las personas que, reuniendo las condiciones señaladas en el apartado *1.- BENEFICIARIOS*, se estime que son idóneas a este fin, independientemente de la Entidad que facilite el perro-guía. Si bien, cuando se trate de una Entidad distinta a la FOPG, debe existir un concierto o convenio de colaboración entre la FOPG y la Entidad elegida, cuyo objeto social lo constituya la realización de actividades relacionadas con el fin fundacional de la FOPG, y goce de cualificación legal y homologación para la realización de su actividad.

6.1. Curso Residencial o Semi-domiciliario.

El servicio comprenderá las siguientes prestaciones:

- El 35% de los gastos ocasionados por desplazamientos interprovinciales por el territorio peninsular (billete de ida y vuelta en transporte público colectivo, clase turista, y en las mejores condiciones económicas que puedan derivarse de beneficios como el de la Tarjeta Dorada de RENFE u otros).
- El 60% de los gastos ocasionados por desplazamientos a la Península por parte de residentes en las Comunidades Autónomas de Baleares y Canarias y las Ciudades Autónomas de Ceuta y Melilla (billete de avión o barco de ida y vuelta, en clase turista, y en las mejores condiciones económicas, aportando, a tal fin, el Certificado de Residencia).
- La totalidad de los gastos derivados del alojamiento, así como póliza de seguro que cubre las posibles contingencias desde el inicio del viaje hasta el regreso al domicilio.

Por homologación con la gestión realizada en las subvenciones que en materia de transporte se conceden para asistir al servicio de rehabilitación integral, en todos los casos será necesaria la presentación del justificante correspondiente con excepción de los gastos derivados de desplazamientos en taxi o vehículo propio, que no quedarán cubiertos por la ONCE.

6.2. Curso Domiciliario.

La modalidad de Curso Domiciliario no conlleva la cobertura de ningún tipo de gasto.

6.3. Desplazamiento internacional:

Cuando la atención que se conceda conlleve un desplazamiento internacional, se aplicarán las condiciones consideradas en el apartado 6.1. *Curso Residencial o Semi-domiciliario* y se añadirán las siguientes:

- El coste íntegro del desplazamiento internacional (los billetes serán adquiridos por la FOPG).
- El coste del viaje y emolumentos del intérprete que la FOPG estime necesario para el adecuado desenvolvimiento del Programa al que se accede.

7. CONDICIONES ECONÓMICAS APLICABLES DURANTE LA ASISTENCIA A CURSOS IMPARTIDOS PARA LA OBTENCIÓN DE PERROS-GUÍA

Las fechas de comienzo y de finalización del curso de entrenamiento y aprendizaje para la utilización de un perro-guía serán comunicadas al interesado desde la Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor (según se indica en el punto 2.4 de esta Circular).

Aquellas personas que, durante el período en el que se desarrolle el curso, se encuentren desempeñando una actividad laboral como trabajadores de la ONCE, deberán solicitar la pertinente licencia no retribuida por toda la duración del curso. Esta licencia se grabará en la aplicación informática de Gestión de Personal como “Licencia para asistencia a curso perros-guía”.

Estos usuarios percibirán como compensación económica una cantidad equivalente a su salario base (por los días en que haya asistido al curso), estableciéndose como límite máximo, en todo caso, el importe del salario base del puesto de agente vendedor previsto en el convenio colectivo vigente en cada momento. Esta compensación se reflejará en nómina mediante el nuevo concepto “Compensación por asistencia a curso perros-guía”.

Aquellos beneficiarios que desarrollen su actividad laboral en empresas distintas de la ONCE deberán remitir a la Dirección General (Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor), a través del Centro al que estén adscritos, un certificado expedido por su empresa, en el que se señalen las cantidades dejadas de percibir en el período total de instrucción y en el que aparezca desglosado el importe correspondiente al salario base. Igualmente estos solicitantes percibirán como compensación una cantidad equivalente a su salario base, con el límite establecido en el párrafo anterior.

II.- ACREDITACIONES

El Real Decreto 3250/83, de 7 de diciembre, y la Orden Ministerial 1527, de 18 de junio de 1985, ambas del Ministerio de la Presidencia, regulan el uso de perros-guía para deficientes visuales estableciendo las condiciones y derechos vinculados a dicha práctica así como determinando sus requisitos, sin perjuicio de los que puedan establecer las Comunidades Autónomas y Corporaciones Locales en el ejercicio de sus competencias. De acuerdo con ello, se consignan a continuación las consideraciones necesarias para el uso de perros-guía.

1. REGISTRO DE CENTROS DE ADIESTRAMIENTO

Se establece el registro de Centros de Adiestramiento de reconocida solvencia que figurará en la Dirección General de la ONCE, Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor.

2. ACREDITACIÓN DE PERRO-GUÍA

Para el ejercicio de los derechos establecidos en las diferentes leyes autonómicas sobre el uso del perro-guía por personas con discapacidad visual,

el usuario deberá acreditar que el animal cumple la condición de perro-guía según lo establecido por la Administración que corresponda a su ámbito de desenvolvimiento, así como la identificación del mismo. Para ello:

a) El usuario del animal deberá aportar la documentación oficial acreditativa del reconocimiento de la condición de perro-guía.

b) El perro-guía habrá de hallarse identificado como tal de manera permanente por medio de la colocación en lugar visible del distintivo oficial correspondiente.

3. ACREDITACIONES FACILITADAS POR LA ONCE

La ONCE facilitará las acreditaciones necesarias para el uso de perro-guía, sin que puedan suplir en ningún caso lo estipulado en la legislación de cada Comunidad Autónoma.

En este sentido, la ONCE expedirá una tarjeta de usuario de perro-guía y un distintivo de perro-guía a todos aquellos interesados que les haya sido facilitado el perro a través de la FOPG, ya sea de forma directa o concertada con otra Entidad, atendiendo al siguiente procedimiento:

a) El solicitante cumplimentará el formulario cuyo modelo figura como Anexo VI y lo presentará en cualquier Centro de la ONCE para que sea enviado a la Dirección General, Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor, acompañado de la siguiente documentación:

- Documento acreditativo de la procedencia del animal, facilitado por el Centro de Adiestramiento que le instruyó.
- Certificado veterinario que demuestre que el perro cumple las condiciones sanitarias pertinentes. En concreto el perro no debe padecer enfermedades transmisibles al hombre, entendiéndose por tales las incluidas en el cuadro de antropozoonosis vigente en cada momento, ha de estar vacunado de rabia, con tratamiento periódico de equinocosis, exento de parásitos externos y haber dado resultados negativos a las pruebas de leishmaniasis, leptospirosis y brucelosis. Se considerarán signos de enfermedad que justifican la negativa a la solicitud los siguientes: signos febriles, depilaciones anormales, deposiciones diarreicas, secreciones anormales y señales de parasitosis cutáneas.
- Dos fotografías iguales del usuario (cuerpo entero) junto al perro en posición de descanso. Una de las cuales se archivará en el expediente.

b) Una vez comprobado por la Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor que el Centro de Adiestramiento de

procedencia del perro-guía está incluido en el Registro de Centros de Adiestramiento de reconocida solvencia, y que el certificado veterinario acredita que el perro cumple las condiciones sanitarias arriba mencionadas, según los modelos de certificación vigentes en cada momento, se facilitará al interesado la tarjeta de usuario y el distintivo de perro-guía.

c) La tarjeta de usuario contendrá en su parte anterior una fotografía del dueño (cuerpo entero) junto al perro en posición de descanso y en su parte posterior los siguientes datos: nombre y apellidos del usuario, dirección, teléfono, número asignado como usuario, fecha de emisión y Centro al que está adscrito el usuario. Más abajo figurará el nombre del perro, centro de adiestramiento de origen, país de procedencia, raza, color y número de registro.

d) El distintivo del perro-guía será metálico, y en su anverso figurará el grafismo estipulado por la Orden Ministerial. En el reverso irá grabado el nombre del perro, número de carné y nombre del usuario.

e) Tanto la tarjeta de usuario como el distintivo de perro-guía, tendrán que renovarse cuando por cualquier circunstancia exista la necesidad de reemplazar al perro.

4. INDEPENDENCIA DE LAS ACREDITACIONES RESPECTO A LA AFILIACIÓN A LA ONCE

La concesión de tarjeta y distintivo para el uso de perro-guía es independiente de la afiliación a la ONCE, por lo que los discapacitados visuales que se hallen temporalmente en España, procedentes de otros países, podrán también acogerse a esta Normativa.

5. REGISTRO DE USUARIOS DE PERRO-GUÍA

Se establece un Registro General de usuarios de perro-guía que figurará en la Dirección de Autonomía Personal, Bienestar Social y Atención al Mayor de la ONCE. Se creará un único archivo informático centralizado en el que se recojan los datos personales de los usuarios. Antes del inicio de la utilización de este fichero se dará de alta ante la Agencia de Protección de Datos, a través de una solicitud dirigida a dicha Agencia, por parte de la Dirección Técnica de Sistemas y Tecnología de la Información.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Quedan derogadas todas las disposiciones que se opongan a la presente norma y, en particular la Circular nº 14/91, de 18 de junio, del entonces Departamento de Servicios Sociales para Afiliados, Sección de Acción Social e Integración Laboral, así como la Circular nº 10/87, de 10 de junio, del entonces Servicio para Afiliados, Sección de Acción Social.

DISPOSICIÓN FINAL

La presente Circular entrará en vigor el día 19 de julio y será de aplicación tanto a las nuevas solicitudes de perros-guía, como a las formuladas al amparo de la normativa ahora derogada, siempre que los solicitantes no hayan sido convocados a algún curso concreto con fecha determinada con anterioridad.

EL DIRECTOR GENERAL

Ángel R. Sánchez Cánovas

MANUAL DE USUARIO DE PERRO-GUÍA

ÍNDICE:

Presentación.....Pág. 3.

Higiene, alimentación y cuidados veterinarios.....Pág. 4.

Información técnica.....Pág. 6.

Ordenes aprendidas.....Pág. 9.

Derechos y obligaciones.....Pág. 11.

Situaciones conflictivas.....Pág. 13.

PRESENTACIÓN:

Este manual no pretende dar una información exhaustiva sobre el manejo de un perro-guía. Antes bien, es un complemento a los protocolos de manejo que has aprendido en el curso que acabas de finalizar y un breve recuerdo de la información recibida, además de algunos consejos útiles de última hora. El primero de ellos es que llames a la escuela cuando tengas alguna duda. Estaremos encantados de poder asesorarte. También recordarte la gran responsabilidad que adquieres al utilizar un perro-guía como auxiliar de movilidad. Posiblemente ya te habrás dado cuenta de que el perro ejerce un importante atractivo sobre toda la gente que te rodea. Tu imagen y la de tu perro van a representar la de muchos más ciegos en general y usuarios de perro-guía en particular. Seguir las instrucciones que ya te hemos dado y que, a continuación te recordaremos es algo más que un consejo, es la responsabilidad que has adquirido desde el día que asumiste servirte de esta maravillosa ayuda que es el fiel compañero que ahora tienes a tu lado. Finalmente y antes de empezar quisiera recordarte que, de vez en cuando, también saques de paseo a tu viejo bastón blanco. Así, el día que tengas necesidad de él, por una enfermedad de tu perro o porque tengas que ir a algún lugar donde decidas no llevarle, tus habilidades de manejo no se habrán perdido y seguro que podrás salir sin dificultad del paso.

1.- HIGIENE, ALIMENTACIÓN Y CUIDADOS VETERINARIOS.

Sabemos que nuestro perro es también una buena carta de presentación y en la mayoría de las veces va a ser el aspecto de éste, en primera instancia y su comportamiento social quienes nos abran o cierren puertas. Un usuario que conduce un perro limpio y bien educado va a tener menos problemas para poder acceder a todo tipo de locales públicos y medios de transporte. La higiene y nuestro propio comportamiento se convierten en este punto en nuestros mejores aliados. Pon a tu perro a evacuar en los lugares más adecuados, lejos de sitios donde puedan jugar niños y recoge siempre las heces. Cepilla diariamente a tu perro, así se eliminarán todos los restos de pelo muerto que, de otra manera terminarían en las alfombras de nuestro propio domicilio, en nuestros centros de trabajo o en la tapicería del taxi que acabamos de coger. Además un cepillado diario y minucioso nos ayudará a identificar posibles parásitos o lesiones en la piel que nuestro perro pudiera padecer. De esta manera el pelo siempre se mantendrá sano y brillante.

Respecto al baño es conveniente que recuerdes el consejo: “Cepillo mucho y baño poco”. Baña a tu perro cada dos meses utilizando el champú que te recomiende tu veterinario. Si bañas al perro con más frecuencia puedes eliminar la película protectora que, de manera natural, produce la propia piel. Si el perro se ensucia de barro en días de lluvia, limpiarle con una esponja húmeda suele ser suficiente. Durante el verano, si se bañase en el mar, tendremos que eliminar el efecto de la sal y arena sobre la piel. Un buen baño con agua dulce y el consiguiente cepillado será suficiente.

En cuanto a los cortes de uñas, es mejor dejarlos en manos de tu veterinario o del peluquero de tu perro; podrías producirle lesiones que, aunque no son demasiado graves, podrían complicarse a posteriori.

Otro aspecto muy importante es la comida. Tu perro ha sido alimentado con piensos de gama alta, con cantidades y frecuencias acordes con su raza, sexo y trabajo que realiza. Si sigues las pautas recomendadas por el veterinario de la Escuela, tu perro se mantendrá en un peso ideal con unos límites que no debe sobrepasar. Si por razones de edad, enfermedad o cualquier otro motivo, fuera necesario un cambio de pienso, será tu veterinario quien deba recomendarlo e indicarte la cantidad y el número de veces que tienes que darle al cabo del día. Recuerda que siempre que se efectúe un cambio en la alimentación éste será realizado de manera gradual. Sigue las indicaciones marcadas por tu veterinario y no hagas caso de las recomendaciones realizadas por otros propietarios de perros. Un pienso puede ir muy bien en unos casos y mal en otros. Tampoco permitas que den comida a tu perro o que éste coma lo que se encuentre en la calle. Evitarás distracciones y posibles intoxicaciones. Si dudas, consulta siempre con un profesional, es quien mejor puede aconsejarte. En vacaciones o si vas a realizar un viaje largo, lo mejor será que lleves tu propio pienso. Es posible que en la zona a la que vas no puedas encontrarlo. Si durante el trayecto tuvieras necesidad de darle agua y no llevas un recipiente adecuado, una bolsa de plástico vacía puede hacer muy bien las veces de improvisado bebedero.

Visita al veterinario de manera regular. Recuerda que la ley te obliga a tener a tu perro perfectamente vacunado y desparasitado. También es necesario que, semestralmente se le haga un análisis que nos garantice que está libre de tres enfermedades que son transmisibles al hombre. Te las recordamos: Brucella, Leishmania y Leptospira. Es necesario que te emita un informe que indique que tu perro ha sido sometido a este análisis con resultados favorables. Lleva este documento siempre contigo. También la cartilla de vacunación y tu carné de usuario pues te los pueden solicitar en cualquier momento y tienes obligación de presentarlos. También es aconsejable una analítica completa, hemograma y bioquímica, una vez al año. En este caso no es obligatorio pero nos garantizará que tu perro está en perfecto estado de salud.

Ciertas épocas del año son favorables a la aparición de parásitos en la piel de tu perro. Los más habituales pertenecen a la familia de los insectos, pulgas y piojos y a la familia de los ácaros, garrapatas y sarna. También la picadura de los mosquitos puede transmitir algunas enfermedades muy graves. Para proteger a tu animal existen muchos productos en el mercado en forma de pipetas, pastillas y collares antiparasitarios que pueden ser efectivos hasta tres meses. Lo mejor puede ser una combinación de todo este tipo de tratamientos. Tu veterinario, considerando el riesgo de la zona, la época y las condiciones de humedad y temperatura habidas durante el año, te indicará cuál es el tratamiento más adecuado. A continuación te resumimos de manera sencilla todo lo que acabas de leer:

TRIMESTRALMENTE:	Antiparasitarios internos. En pastillas
SEMESTRAL:	Análisis de Brucella, Leishmania y Leptospira. Con certificado veterinario.
ANUAL:	Vacuna de rabia y heptavalente. Análisis general.
ESTACIONAL:	Tratamientos de parásitos externos mediante collar, pipetas y/o pastillas.

Pero también considera que tu perro al fin y al cabo es un ser vivo y, como todos los seres vivos, está sujeto a padecer enfermedades. Te darás cuenta enseguida porque pierde las ganas de comer, jugar y trabajar muchas veces, acompañados por los típicos síntomas como toses, vómitos y diarreas que ya conoces. Lo más probable es que se trate tan sólo de un proceso pasajero que no dure más de 24 horas. Si ves que el proceso se prolonga o si sospechas que pudiera tratarse de algo más grave, ACUDE A TU VETERINARIO Y SIGUE LOS CONSEJOS DE ÉSTE. Deja a tu perro descansar mientras dure la enfermedad, ellos también tienen derecho a reposo clínico.

2.- INFORMACIÓN TÉCNICA.

Paseo en exteriores.

Ahora ya estás sólo con tu perro y dispuesto a empezar a moverte. La seguridad del instructor que te acompañaba ha desaparecido pero esto no debe preocuparte. Los conocimientos que has adquirido durante tu periodo de entrenamiento van a ayudarte a salir airoso de todos los problemas que se te irán presentando. Por supuesto que todavía te falta soltura. Esa experiencia la irás adquiriendo con el tiempo y con el trabajo y la constancia diarios. No esperes que, desde el primer instante, todo te resulte fácil. Es necesario que conozcas más a tu perro y que él te conozca a ti. En unos meses este trabajo de equipo funcionará como una máquina perfectamente engrasada. Ahora, lo primero que necesitas es un poquito de tranquilidad y, sobre todo, mucha paciencia. Practica de manera regular los ejercicios de obediencia. Para tu perro y para ti será un buen recordatorio de lo aprendido y es un modo sencillo de establecer una relación clara entre tu perro y tú.

Sujeta el asa de manera relajada, manteniendo la tensión que te han enseñado. Acaricia la cabeza de tu perro, esto le dará confianza y es posible que a ti también te tranquilice un poco. Antes de salir de casa es importante que te hagas una pregunta. La ruta que vas a realizar, ¿la conoces bien? Es ideal que, en estos primeros desplazamientos utilices rutas habituales, las que ya has practicado con anterioridad. Trata de recordar el camino que vas a seguir, ruta, cruces, semáforos y obstáculos con los que te has encontrado habitualmente. Tu perro todavía no los conoce y reaccionará positivamente si le ayudas con las instrucciones que ya has aprendido y que te recordaremos al final de este capítulo. Con el tiempo la ruta se automatizará y todo os resultará, a tu perro y a ti, mucho más fácil.

En este punto es importante que recuerdes que tu perro ha sido entrenado para marcar bordillos, puertas o escaleras. Cuando se conoce perfectamente un camino tendemos a agilizar nuestra marcha obviando todas estas “señales” que tanto ha costado inculcar a nuestro perro. Puede carecer de importancia si la ruta es conocida pero cuando nuestro animal deja de indicarnos estos obstáculos, tendremos que pensar en que lo va a hacer para siempre. Es decir, el día que hagamos nuevos recorridos o, si por cualquier razón, cambian las características del que hemos estado realizando habitualmente, vamos a correr un serio peligro de sufrir accidentes ante, por ejemplo, una escalera que nuestro perro no va a señalar. No podremos pensar que la razón sea una falta de atención por parte de éste. Sencillamente ha olvidado lo que en su día se le enseñó. Refuerza con caricias y halagos cada vez que tu perro te marque alguno de estos obstáculos y no permitas que

pierda la costumbre de hacerlo. Utiliza las técnicas que has aprendido. Las órdenes serán firmes y claras. Repítela tantas veces como sea necesario hasta que la cumpla pero una vez que la hayas dado no permitas que el animal “te gane la partida” y desistas por aburrimiento. Pronto aprenderá que es fácil desobedecer. Ese terreno perdido de antemano te va a ser muy difícil recuperarlo. Una vez que tu perro sepa que las órdenes hay que cumplirlas lo hará rápidamente y con agrado. Él confiará en ti y esta confianza le dará una mayor tranquilidad y seguridad en vuestros desplazamientos.

También queremos recordarte que una buena corrección ha de ser firme y sin aspavientos. Es triste ver a un perro-guía agachado en el suelo, con el rabo entre las patas recibiendo una soberana reprimenda por parte de su usuario. En la mayoría de las ocasiones el perro no sabrá porqué razón se le está gritando. Con comportamientos de este tipo solamente conseguiremos dos cosas. La primera es llamar la atención de quienes nos rodean. Lo que de entrada va a percibir nuestro entorno es que estamos martirizando a un pobre animal que quiere ayudarnos. Recuerda lo que ya te hemos dicho. Tu imagen y la de tu perro, representan a muchos ciegos. En beneficio de todos, respeta ésta. La segunda razón y no por ello menos importante, es que un animal estresado va a tener más dificultades en guiarnos. Va a estar mucho más pendiente del temor a recibir una buena bronca que de la alcantarilla abierta que está delante de ti. Una sencilla corrección con un tirón de correa acompañado de un enérgico “¡NO!” será suficiente. Luego repite la maniobra, esta vez de manera correcta y felicita efusivamente a tu perro. Con poco trabajo y mucha paciencia, pronto lograrás tus objetivos.

Sigamos con nuestras rutas. Antes hablábamos de un camino conocido, pero la utilidad de un perro-guía, va más allá. Llegará el momento en que necesites recorrer rutas desconocidas para ambos. En este caso es mejor que, previamente a iniciar el camino, preguntes a alguien que lo conozca bien. Recuerda que tu perro no sabrá dónde quieres ir y serás tú el responsable de indicárselo. Si previamente no te has hecho un plano mental de la zona (cruces, semáforos, referencias auditivas o de cualquier otro tipo) lo más probable es que termines nervioso y perdido en medio de la calle. Para esto, el consejo más fácil es preguntar. No confíes en el instinto de tu perro. No es un GPS que conoce de antemano donde queremos ir. La ruta es, repito, nuestra responsabilidad. En estas situaciones estate especialmente atento a tu animal. Si se para sin motivo justificado, si duda, nunca le fuerces. Casi seguro que está identificando alguna dificultad que a ti se te escapa. Si es necesario, vuelve a preguntar. Siempre es mejor que sufrir un accidente.

En cruces de calles, especialmente si tienen tráfico intenso, adquiere tú la iniciativa. Tu perro se detendrá si están pasando coches pero es posible que, en vías rápidas, no sea capaz de identificar a un vehículo que se aproxima a gran velocidad. No es necesario recalcar el peligro que una situación de este tipo, puede representar. Si no hay un semáforo sonoro que pueda ayudarte pregunta a quien tengas a tu lado por el momento más adecuado para cruzar. Tu seguridad debe primar en todas las situaciones.

Transporte público.

Puede parecer una obviedad el recordarte para qué sirve un perro-guía, pero la pregunta de si el perro conoce el autobús que queremos tomar o la estación de metro en la que queremos apearnos, es mucho más frecuente de lo esperado. Tu perro, puede ser muy inteligente, pero no sabe leer. Por tanto su labor en el autobús se limitará a acercarnos a la marquesina y buscar la puerta del vehículo que acaba de llegar. En caso del metro, nos guiará seguro por pasillos y escaleras, marcará éstas y distinguirá entre puertas y espacio entre vagones. Pero, como siempre, la responsabilidad de

la ruta es tuya. Cada vez que tengas que permanecer largo rato en “interiores”, previamente, pon tu perro a “hacer”. No creemos que sea necesario dar más explicaciones a este respecto.

Establecimientos públicos.

Tu perro mantendrá, especialmente en locales cerrados, un comportamiento excelente. Deberá caminar a tu lado sin distracciones tratando de pasar lo más inadvertido posible con el objeto de causar las menores molestias al resto de ciudadanos. Recalcarte que deberás ir provisto de la documentación acreditativa y sanitaria de tu perro. Cuando llegues a un restaurante coloca a tu perro a tus pies. Si está acostumbrado a no recibir comida en estas situaciones, lo más seguro es que permanezca tranquilo sin molestar a nadie. La discreción es nuestro mejor aliado.

Si vas a ir a algún espectáculo, musical o de otro tipo y nunca lo has hecho antes, trata de anticiparte a su reacción. Espectáculos masivos, llenos de gente y con los altavoces sonando a todo volumen, pueden poner de los nervios no sólo a personas no acostumbradas. También a tu perro que tiene una sensibilidad auditiva mucho mayor que la nuestra. Una nota aguda emitida por una soprano en un espectáculo de ópera, puede lastimar el oído sensible de nuestro perro que podrá decidir acompañar el “bel canto” con una variadísima gama de aullidos que te van a poner en un serio compromiso. Si tienes dudas, mejor evita la situación.

Finalmente, dentro de este apartado. Hay situaciones que no vamos a poder evitar. Todos los perros-guía tienen un proceso de selección que detecta a aquellos animales miedosos o excesivamente decididos. Entre otros baremos han sido sometidos a pruebas de detonaciones para determinar su sensibilidad auditiva. Los perros que no se recuperan con facilidad al susto producido por la detonación, van a ser descartados. Pero siempre hay situaciones que pueden despertar miedos o recelos en nuestros animales. Estamos pensando en los fuegos artificiales, las mascletás, tan frecuentes en algunas comunidades, pueden producir un efecto inesperado ante el, a priori, más tranquilo de los perros. Este susto se debería pasar en poco tiempo, una vez finalizase el petardeo pero hay veces que las cosas no son así. El perro se vuelve intranquilo y desconfiado. Si percibes este problema consulta con tu instructor. Es posible que pueda darte una buena solución que puede llegar a la realización de un reciclaje de tu animal. Por supuesto que hay situaciones límite en las que es necesario proceder a su retirada. Afortunadamente no son demasiadas y esperemos que no tengas que llegar a este punto.

3.- ÓRDENES APRENDIDAS.

Obediencia y control.

“Sienta”:
Como ejercicio de obediencia básica, durante el trabajo guiando y en situaciones sociales.

“Échate”:
En el ejercicio de obediencia básica, en situaciones sociales y en posición de sumisión.

“Quieto”: Refuerzo de las órdenes para mantener la posición, estacionaria, que se le ha indicado.

“Junto”: En obediencia y en situaciones sociales (sin arnés).

“Ven aquí”: Llamada, aproximación y contacto con la persona.

“Pie”: Como ejercicio de obediencia, durante el cepillado y chequeo, para la colocación del arnés y durante el trabajo de guía.

“No, (Mal, deja...)”: Corrección vocal, amonestación, cuando el perro hace algo no deseado.

“Atrás”: Movimiento sobre sus pasos, en furgonetas, apertura de puertas, obediencia.

“Calla”: Ordenamos silencio cuando los perros están ladrando o vocalizando.

Direccionales.

“Avanza”: En el trabajo de guía, para iniciar la marcha.

“Derecha”: El perro guiando, giro de 90 grados a la derecha, estacionaria o en movimiento.

“Izquierda”: Durante el trabajo de guía, giro a la izquierda frontal (90 grados por la izquierda) o de 270 grados por la derecha.

“Atrás”: Cambio de sentido. Giro de 180 grados por la derecha.

“Vamos”: Después de la orden de avanza, cuando no responde, trabajo de tráfico,

Desarrollo de iniciativa.

“Busca”: Localización de objetivos, resolución de situaciones complejas.

Control en movimiento.

“Recto”: Control de dirección de desplazamiento, mantener concentración en el trabajo.

“Espacio”: Control de velocidad con arnés.

“Dentro”: Negociación de obstáculos por el lado derecho.

“Dobla”: Negociación de obstáculos por el lado izquierdo.

“Marca”: Señalando bordillo de subida, escalones, peldaños, etc.

Varios.

“Sitio”: Lugar señalado en el que debe permanecer hasta nueva orden, por extensión “cama”.

“Libre”: Para finalizar un ejercicio de control y permitir la suelta.

“Pon”: Para que el perro introduzca la cabeza en el arnés o collar.

“Haz” (Repetidas veces): Para realizar sus necesidades.

“Sube”: Para mesa de cepillado, furgonetas, etc.

“Vuelta”: Durante el cepillado para moverse a un lado y al otro.

Como complemento a estas órdenes y dado que algunos perros guía son procedentes de otras escuelas, las órdenes que vienen a continuación, en inglés, refrescarán la memoria de los usuarios de éstas.

Sin arnés

Heel: **Junto**

Sit: **Sienta**

Down: **Échate**

Stay: **Quieto**

Come: **Ven aquí**

Quiet: **Cállate**

Con arnés:

Forward: **Adelante, para empezar el movimiento.**

Right: **Derecha.**

Left: **Izquierda.**

Straight: **Para que mantenga la línea recta.**

Steady: **Despacio, cuando tira.**

Hup-up: **Tiene 2 significados: 1. para que vaya un poco más aprisa 2. Para que se acerque un poco más al bordillo cuando se queda como a 1-2 metros**

Find the ... **Busca ...**

En EEUU enseñan:

Curb: **Bordillo**

Chair: **Silla**

Table: **Mesa**

Sidewalk: **Acera y explican que pueden poner allí cualquier otra palabra que les haga falta**

Follow **: **Para que siga la persona vidente conocida que va delante de ellos Follow the shoulder: para que sigan el borde de la carretera cuando no hay acera, en general va precedido por left left o right right**

Follow the wall: **Sigue la pared (usado en centros comerciales por ejemplo, los perros están enseñados a seguir el perímetro derecho del centro).**

4. DERECHOS Y OBLIGACIONES.

El derecho de acceso de las personas ciegas o con deficiencia visual usuarias de perro-guía al entorno y, en particular, a los lugares y espacios de uso público, con independencia de su titularidad, está garantizado por leyes dictadas por las distintas Comunidades Autónomas. En aquellos casos en los que la normativa autonómica no prevea nada sobre esta materia, se aplicará la regulación estatal contenida en el Real Decreto 3250/1983, de 7 de diciembre.

Hechas estas precisiones iniciales, vamos a resumir los derechos y obligaciones que, en general, se establecen en las distintas regulaciones autonómicas, teniendo siempre presente que habrá que estar en cada caso a lo dispuesto en la norma de la Comunidad en la que el usuario se encuentre en cada momento, y no a la de la Comunidad en la que resida o esté domiciliado. A continuación daremos una serie de pautas a observar en aquellas situaciones en las que el usuario pueda encontrarse y en las que surja un conflicto acerca del derecho de acceso en compañía de su perro-guía.

Derechos:

El derecho esencial que la ley garantiza a los usuarios de perro-guía es el del libre acceso en compañía del mismo a los lugares públicos o de uso público, sean de titularidad pública o privada. El derecho incluye tanto el libre acceso o entrada en esos lugares como la permanencia y deambulación por los mismos, así como la permanencia ilimitada, constante y sin trabas del perro junto al usuario. Este

derecho de acceso prevalece sobre cualquier otra disposición relativa a la prohibición de entrada de animales en los locales o espacios públicos, con las únicas excepciones que se establecen en la propia ley.

Estas excepciones, escasas y razonables, se refieren fundamentalmente a los siguientes casos:

1. Como el ejercicio del derecho de acceso está condicionado a la acreditación de la condición de perro-guía, la no presentación de la documentación acreditativa puede dar lugar a la denegación del acceso. Por eso es imprescindible llevar siempre encima esta documentación.

2. Puede también suspenderse el derecho de acceso en el caso de que el animal presente signos evidentes de enfermedad, como depilaciones o secreciones anormales, parásitos externos, diarrea o cuando muestre un comportamiento agresivo. Igualmente, cuando concurren Circunstancias especiales que puedan comprometer la integridad física del animal, de su usuario o de terceras personas. Esta última salvedad sólo podrá aplicarse en casos muy excepcionales y suficientemente justificados por el responsable del servicio o local en el que se deniega el acceso, y no ampara en ningún caso la reticencia o temor de los demás usuarios u ocupantes del mismo hacia la presencia de un perro en dicho espacio de uso público.

3. En el caso de tratarse de centros sanitarios o asistenciales la ley establece el derecho de acceso a las áreas abiertas al público priorizando en todo momento la salud de los pacientes. Por tanto queda claro que el perro no debe entrar en aquellos servicios especialmente sensibles como pueden ser salas de curas, quirófanos, UVI, unidades con pacientes transplantados o inmunodeprimidos, neonatología o donde haya personas alérgicas al pelo de animales. En estos casos el usuario debe tolerar la restricción de su derecho de acceso. No estaría, sin embargo, justificada una denegación de la entrada en áreas comunes de acceso general como consultas de especialistas, salas de espera o incluso en visitas a pacientes internados en planta de hospitalización, siempre que no exista alguna de las circunstancias de especial riesgo antes señaladas.

4. Aunque no existe una prohibición expresa, desde la Fundación ONCE del Perro-Guía se recomienda al usuario no acudir con el perro a los parques zoológicos y otros lugares de acceso público en los que se encuentren animales vivos con fines de exposición o exhibición. Por una parte, la presencia del perro puede causar temor en los animales del recinto y dar lugar a reacciones imprevistas que provoquen algún incidente. Por otra, el perro-guía podría contagiarse con alguna enfermedad exótica transmitida por otra especie animal contra la que no esté vacunado.

Una vez vistas las excepciones, volvemos al derecho de libre acceso como regla general, para recordar que el acceso del usuario en compañía de su perro-guía no puede acarrearle, en ningún caso, un coste adicional por el uso del local o servicio de que se trate. Un hotel, un restaurante o un transporte no pueden, por lo tanto, pretender cobrar un suplemento por permitir la entrada del perro, salvo, claro está, que el usuario contrate específicamente algún tipo de servicio para el animal, como su alojamiento en recinto para animales o su transporte aéreo en bodega, por poner dos ejemplos.

Obligaciones:

El ejercicio de los derechos que se reconocen a los usuarios de perros-guía conlleva una serie de obligaciones, cuyo incumplimiento puede dar lugar a la denegación del acceso. Estas obligaciones son esencialmente las siguientes:

1. Llevar identificado al perro-guía con el distintivo oficial que debe ir colocado en el collar o el arnés. Se aportará también en caso de ser solicitado el certificado de sanidad veterinario y la cartilla de vacunación del perro.
2. Portar consigo la documentación oficial acreditativa del reconocimiento de la condición de usuario de perro-guía, documentación que le puede ser requerida por la autoridad competente o el responsable del servicio o local para justificar su derecho de acceso.
3. Cuidar con diligencia la higiene y sanidad del perro-guía y someterlo a los controles sanitarios legalmente establecidos.
4. Utilizar exclusivamente el perro-guía para aquellas funciones específicas para las que fue adiestrado y está autorizado legalmente.
5. Cumplir y respetar las normas de higiene y seguridad en vías y lugares públicos o de uso público, en la medida de la discapacidad de la persona usuaria.
6. Mantener suscrita una póliza de seguro de responsabilidad civil para prevenir eventuales daños a terceros causados por el perro-guía.

La garantía del ejercicio del derecho de acceso, así como del cumplimiento de las obligaciones antes señaladas se encuentra en las sanciones que las distintas leyes establecen para los casos de infracción. Normalmente la competencia para instruir los expedientes e imponer las sanciones en esta materia corresponde a las Consejerías que tienen competencia en asuntos sociales en cada Comunidad Autónoma, pero no siempre es así.

6.- SITUACIONES CONFLICTIVAS

A continuación se dan una serie de pautas de comportamiento que es recomendable observar en situaciones de conflicto ante una denegación injustificada del derecho de acceso con perro-guía.

1. En primer lugar, es imprescindible, ante una denegación injustificada de acceso en compañía del perro, que el usuario, siendo consciente de que la ley ampara su derecho, mantenga la serenidad y trate de hacer valer ese derecho mediante una argumentación razonada y, siempre que sea posible, con el apoyo del texto legal. Nunca es conveniente perder las formas, enfurecerse o alterar el orden, ya que los argumentos más sólidos se desvirtúan cuando se hacen valer con formas inadecuadas.

2. Tras una primera explicación, en la que se debe indicar la condición de perro-guía y del derecho legalmente reconocido a acceder con él al lugar de uso público de que se trate, de persistir la negativa de acceso, es conveniente solicitar la presencia del responsable o encargado del local o servicio. A éste, tras exponerle los mismos argumentos, se le debe advertir de la existencia de fuertes multas para la conducta en la que está incurriendo que en algunas ocasiones pueden superar los 6000 €.

3. Si estas razones no convencen al responsable y éste se reitera en su negativa a permitir el acceso, o lo permite en condiciones que no son las mismas que para los demás usuarios del local o servicio, es el momento de solicitar la hoja de reclamaciones del establecimiento. Si se niegan a proporcionárnosla o tenemos dificultades para su cumplimentación será hora de llamar a la Policía Local que no sólo nos ayudará en lo anteriormente mencionado sino que también podrá convencer al responsable de que está cometiendo una infracción y, en caso de persistir la negativa, den fe en la correspondiente diligencia de que han acudido a ese lugar y han intervenido en el conflicto. En el caso de taxis o autobuses, es conveniente que alguien pueda proporcionar al usuario el número de matrícula o licencia del mismo, a efectos de identificar plenamente al conductor responsable de la infracción.

3. No se recomienda interponer denuncia ante la Policía o la Guardia Civil, ya que suelen dar lugar a la tramitación del asunto como juicios de faltas penales, y ese no es el cauce adecuado para la imposición de la sanción en estos casos.

4. La denuncia debe ser interpuesta ante el órgano de la Admón. de la comunidad autónoma competente en la materia.

5. Por último, y como consejo práctico, es útil llevar fotocopia de la ley autonómica correspondiente y subrayar o resaltar con rotulador los preceptos que garantizan el derecho de acceso a los lugares de uso público y las sanciones correspondientes. Hay muchas ocasiones en las que la letra de la ley vence por sí sola la resistencia del responsable del establecimiento.